

สารการเรียนรู้ธรรม

กลุ่มสารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ความสำคัญรายสารการเรียนรู้ธรรม

สารการเรียนรู้ธรรม ธรรม แปลตามตัวอักษรว่า “สภาพที่ทรงไว้” หมายถึง สภาพที่มีอยู่ตามความเป็นจริงและสามารถทรงผู้ปฏิบัติธรรมไว้ไม่ให้ตกไปสู่ที่ชั่ว เป็นวิชาที่มุ่งศึกษาหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งและนำไปเป็นหลักยึดในการดำเนินชีวิตให้ถูกต้องดีงาม อันจะนำความสุขสงบให้บังเกิดขึ้นแก่ชีวิตตนเองและสังคมส่วนรวม **ธรรมวิจารณ์** เป็นธรรมที่มีเนื้อหาหลักอธิบายธรรมโดยปรมัตตเทศนา มุ่งให้นักเรียนได้รู้และเข้าใจปรมัตตธรรมอย่างถ่องแท้ทั้งที่เป็นปริยัติและปฏิบัติเหมาะแก่การตีความธรรมหรือแก้ปัญหาธรรมโดยปรมัตตเทศนา คือมุ่งความจริงอันเป็นที่สุด

สารการเรียนรู้ธรรม เป็นสารการเรียนรู้เพิ่มเติม กลุ่มสารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นสารที่สามารถจะทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามหลักธรรมจนเกิดเป็นนิสัยและนำไปใช้ประโยชน์ในงานสังคมและกิจของสงฆ์ เป็นสารการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนฝึกอบรมตนเองทั้งกาย วาจา และใจ ให้เรียบร้อยตลอดถึงเป็นผู้มีวัตรปฏิบัติดีมีการสำรวมอันควรแก่ฐานานุกรม

ธรรมชาติหรือลักษณะเฉพาะของสารการเรียนรู้ธรรม

กลุ่มสารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กันและมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อมเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่างๆ ไว้ ดังนี้

พระพุทธศาสนา มีแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม การนำหลักธรรมไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขนั้น จัดเป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

คำสอนของพระพุทธเจ้าเรียกว่า พระธรรม ได้รวบรวมไว้เป็นพระไตรปิฎกมีศัพท์เฉพาะที่ต้องทำความเข้าใจเรียกว่า ศัพท์ทางพระพุทธศาสนา พระไตรปิฎกบรรจุหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักธรรมบางข้อได้รับการเรียบเรียงเป็นพุทธศาสนสุภาษิตเพื่อเป็นคติสอนใจ ธรรมจึงเป็นวิธีนำหลักธรรมมาปฏิบัติ ก็คือการบริหารจัดการและเจริญปัญญา

ดังนั้น สารการเรียนรู้ธรรม จึงมีลักษณะเฉพาะที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีค่านิยมที่ดีงาม มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา และมุ่งเน้นให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

วิสัยทัศน์สาระการเรียนรู้ธรรม

นักเรียนเป็นผู้มีความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรม ตลอดถึงค่านิยมตามหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เข้าใจในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาถ่ายทอดความคิด และแนวปฏิบัติไปยังสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ ตลอดถึงใช้หลักธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อและการดำรงชีวิตได้ถูกต้อง

พันธกิจสาระการเรียนรู้ธรรม

สาระการเรียนรู้ธรรม เป็นการศึกษาที่มุ่งให้พระภิกษุสามเณรพัฒนาตนเองประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมเป็นศาสนทายาทที่ดีและนำความรู้จากการศึกษาไปพัฒนาศาสนา สังคม โดยมุ่งปลูกฝังให้พระภิกษุสามเณรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

๑. มุ่งให้นักเรียนเห็นคุณค่าของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและยินดีที่จะปฏิบัติตามในฐานะเป็นศาสนทายาท
๒. มุ่งให้นักเรียนสามารถเผยแผ่หลักธรรมที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาของบุคคลและสังคม
๓. มุ่งให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง
๔. มุ่งให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและความเคารพเลื่อมใสในพระรัตนตรัยอันเป็นหลักชัยแห่งพระพุทธศาสนา

เป้าหมายหรือความคาดหวังของสาระการเรียนรู้ธรรม

การจัดการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้ธรรม เป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ มีความคาดหวังว่า เมื่อนักเรียนเรียนสาระการเรียนรู้ธรรมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายแล้ว นักเรียนจะมีเจตคติที่ดีต่อสาระการเรียนรู้ธรรม ดังนี้

๑. เข้าใจในความหมายและแนวปฏิบัติอันหลากหลายของธรรมในทางพระพุทธศาสนา
๒. สามารถถ่ายทอดความคิดและแนวปฏิบัติไปสู่สังคมไทยได้อย่างสร้างสรรค์
๓. สามารถใช้หลักธรรมแสวงหาความรู้ในการประพฤติปฏิบัติตนสำหรับการดำเนินชีวิตแห่งความเป็นสมณสารูป
๔. เพื่อการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสาระการเรียนรู้ธรรม

๑. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและความเคารพเลื่อมใสในพระรัตนตรัย
๒. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมชั้นปัญญาภูมิ
๓. นักเรียนเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนา และธำรงรักษาไว้ในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ เป็นบ่อเกิดวัฒนธรรมไทย เป็นมรดกอันสำคัญยิ่งของชาติ
๔. นักเรียนเห็นคุณค่าของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและยินดีปฏิบัติตามในฐานะเป็นศาสน

ทายาทที่ดี

๕. นักเรียนสามารถเผยแผ่หลักธรรมที่เหมาะสมกับสภาพและปัญหาของบุคคล สังคมและประเทศชาติ

๖. นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ และหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๘

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ธรรม

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น มีศรัทธา ที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

คุณภาพผู้เรียน

สารการเรียนรู้ธรรม เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็น สารการเรียนรู้เพิ่มเติม ที่ให้นักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต้องศึกษาตั้งแต่ระดับ ๒ ถึง ระดับ ๓ มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมให้มีความรู้ มีทักษะ และกระบวนการในฐานะเป็น หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ (ระดับ ๒) นักเรียนจะมีคุณภาพ ดังนี้

- มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรม มีศรัทธาที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนา มีความยึดมั่น และปฏิบัติ ตนตามหลักธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต
- มีจิตสำนึกในการใช้หลักธรรมคำสอนเพื่อส่งเสริมความสงบสุขในสังคม สามารถนำหลักธรรมไปใช้ ในการแก้ปัญหาสังคมตลอดถึงปฏิบัติธรรมเพื่อความพ้นทุกข์
- มีการพัฒนาตนเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามหลักธรรม มีค่านิยมอันพึง ประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีศักยภาพเพื่อการศึกษาต่อในชั้นสูงตาม ความประสงค์
- มีศรัทธามั่นคง และสามารถดำรงตนอย่างถูกต้องเหมาะสมตามหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา
- เกิดความมั่นใจในการดำเนินชีวิตประจำวันและสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมได้ อย่างถูกต้องเหมาะสม

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ และสารการเรียนรู้แกนกลาง

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น มีศรัทธา ที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สารการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๑	ม.๑/๑ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวินัย ทุกะ หมวด ๒	ธรรมวินัย ทุกะ หมวด ๒ - ธรรมมีอุปการะมาก ๒ - ธรรมเป็นโลกบาล ๒ - ธรรมอันทำให้งาม ๒ - บุคคลหาได้ยาก ๒
	ม.๑/๒ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวินัย ดิเกะ หมวด ๓	ธรรมวินัย ดิเกะ หมวด ๓ - รตนะ ๓ - คุณของรตนะ ๓ - อาการที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน ๓ - โอวาทของพระพุทธเจ้า ๓ - ทุจจริต ๓ - สุจจริต ๓

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		- อกุศลมูล ๓ - กุศลมูล ๓ - สปัจริยบัญญัติ ๓ - อปัณณกปฏิบัติ ๓ - บุญกิริยาวัตถุ ๓ - สามัญลักษณะ ๓
	ม.๑/๓ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค จตุกกะ หมวด ๔	ธรรมวิภาค จตุกกะ หมวด ๔ - วุทฒิ ๔ - จักร ๔ - อคติ ๔ - อันตรายของพระภิกษุสามเณรผู้บวชใหม่ ๔ - ปธาน ๔ - อธิษฐานธรรม ๔ - อิทธิบาท ๔ - ควรทำความไม่ประมาทในที่ ๔ สถาน - ควรทำความไม่ประมาทในที่ ๔ สถาน (อีกอย่างหนึ่ง) - ปาริสุทธิศีล ๔ - อารักขกัมมัฏฐาน ๔ - พรหมวิหาร ๔ - สติปัฏฐาน ๔ - ธาตุกัมมัฏฐาน ๔ - อริยสัจ ๔ -
	ม.๑/๔ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค ปัญจกะ หมวด ๕	ธรรมวิภาค ปัญจกะ หมวด ๕ - อนันตริยกรรม ๕ - อภินหปัจจเวกขณ์ ๕ - เวสาร์ชชกรณธรรม ๕ - องค์แห่งภิกษุบวชใหม่ ๕ - องค์แห่งธรรมกถึก ๕ - ัมมัสสวนานิสงส์ ๕ - พละ ๕ - นิเวศน์ ๕ - ชันธ ๕

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	ม.๑/๕ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวินัย ฉักกะ หมวด ๖	ธรรมวินัย ฉักกะ หมวด ๖ - คารวะ ๖ - สาราณียธรรม ๖ - อายตนะภายใน ๖ - อายตนะภายนอก ๖ - วิญญูญาณ ๖ - ผัสสะ ๖ - เวทนา ๖ - ธาตุ ๖
	ม.๑/๖ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวินัย สัตตกะ หมวด ๗	ธรรมวินัย สัตตกะ หมวด ๗ - อปริหานิยธรรม ๗ - อริยทรัพย์ ๗ - สัมปยุตธรรม ๗ - สัมปยุตธรรม ๗ (อีกอย่างหนึ่ง) - โพชฌงค์ ๗
	ม.๑/๗ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวินัย อัญญกะ หมวด ๘	ธรรมวินัย อัญญกะ หมวด ๘ - โลกธรรม ๘ - ลักษณะตัดสินธรรมวินัย ๘ - มรรค ๘
	ม.๑/๘ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวินัย นวกะ หมวด ๙	ธรรมวินัย นวกะ หมวด ๙ - มละ คือ มลทิน ๙
	ม.๑/๙ รู้และเข้าใจหลักการเขียนเรียงความแก่กระทุ้ธรรมนักระชั้นตรี	เรียงความแก่กระทุ้ธรรมนักระชั้นตรี - ความหมายของเรียงความแก่กระทุ้ธรรม - ทำนองเรียงความแก่กระทุ้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทุ้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทุ้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก่กระทุ้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก่กระทุ้ธรรม - กระทุ้สุภาจิตที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย อิตตวรค หมวดตน อัปมาทวรค หมวดไม่ประมาท กัมมวรค หมวดกรรม

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สารการเรียนรู้แกนกลาง
		กิเลสวรรค หมวดกิเลส โกธวรรค หมวดโกรธ ขันติวรรค หมวดอดทน จิตตวรรค หมวดจิต ชยวรรค หมวดชนะ ทานวรรค หมวดทาน ทุกขวรรค หมวดทุกข์
ม.๒	ม.๒/๑ อธิบายหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค ทสกะ หมวด ๑๐	ธรรมวิภาค ทสกะ หมวด ๑๐ - อกุศลกรรมบถ ๑๐ - กุศลกรรมบถ ๑๐ - บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ - ธรรมที่บรรพชิตควรพิจารณาเนื่องๆ ๑๐ อย่าง - นาถกรณธรรม ๑๐ - กถาวัตถุ ๑๐ - อนุสสติ ๑๐
	ม.๒/๒ อธิบายหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค หมวดเบ็ดเตล็ด	ปกิณณกะ หมวดเบ็ดเตล็ด - อุปกิเลส ๑๖ - โปธิปักขิยธรรม ๓๗
	ม.๒/๓ อธิบายหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในคิหิปฏิบัติ จตุกกะ หมวด ๔	คิหิปฏิบัติ จตุกกะ หมวด ๔ - กรรมกิเลส ๔ - อบายมุข ๔ - ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ ๔ - สัมปรายิกัตถประโยชน์ ๔ - มิตตปฏิรูป ๔ - มิตรแท้ ๔ - สังคหวัตถุ ๔ - สุขของคฤหัสถ์ ๔ - ความปรารถนาที่สมหวังได้โดยยาก ๔ - ธรรมเป็นเหตุให้สมหมาย ๔ - ตระกูลอันมั่งคั่งจะตั้งอยู่ไม่ได้นานเพราะสถาน ๔ - ขมราวาสธรรม ๔
	ม.๒/๔ อธิบายหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในคิหิปฏิบัติ ปัญจกะ	คิหิปฏิบัติ ปัญจกะ หมวด ๕ - ประโยชน์เกิดแต่การถือเอาโภคทรัพย์ ๕

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	หมวด ๕	- เบญจศีล - มิจฉาวณิชา ๕ - สมบัติของอุบาสก ๕
	ม.๒/๕ อธิบายหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในคิหิปฏิบัติ ฉักกะ หมวด ๖	คิหิปฏิบัติ ฉักกะ หมวด ๖ - ทิศ ๖ - อบายมุข ๖
	ม.๒/๖ รู้และเข้าใจหลักการเขียนเรียงความแก่กระทุ์ธรรมนักระธรรมชั้นตรี	เรียงความแก่กระทุ์ธรรมนักระธรรมชั้นตรี - ความหมายของเรียงความแก่กระทุ์ธรรม - ทำนองเรียงความแก่กระทุ์ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทุ์ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทุ์ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก่กระทุ์ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก่กระทุ์ธรรม - กระทุ์สุภาษิตที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย - ธัมมวรรค หมวดธรรม - ปกิณณวรรค หมวดเบ็ดเตล็ด - ปัญญาวรรค หมวดปัญญา - ปมาทวรรค หมวดประมาท - ปาปวรรค หมวดบาป - ปุญญวรรค หมวดบุญ - วจาวรรค หมวดวาจา - สัจจวรรค หมวดความสัตย์ - สติวรรค หมวดสติ - สีลวรรค หมวดศีล
ม.๓	ม.๓/๑ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเนทที่ ๒ ทุกะ หมวด ๒	ธรรมวิภาคปริเนทที่ ๒ ทุกะ หมวด ๒ - พระอริยบุคคล ๒ - กัมมัญฐาน ๒ - กาม ๒ - ทิฏฐิ ๒ - เทศนา ๒ - ธรรม ๒ (๑) - ธรรม ๒ (๒) - ธรรม ๓ (๓)

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สารการเรียนรู้แกนกลาง
		- นิพพาน ๒ - บุปผา ๒ - ปฏิสันถาร ๒ - ปริเยสนา ๒ - ปาพจน์ ๒ - รูป ๒ - วิมุตติ ๒ - สังขาร ๒ - สมภาติ ๒ - สุข ๒ - สุข ๒ (อีกนัยหนึ่ง) - สุทธิ ๒
	ม.๓/๒ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ดิเกะ หมวด ๓	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ดิเกะ หมวด ๓ - อกุศลวิตก ๓ - กุศลวิตก ๓ - อัคคี ๓ - อัถณะ ๓ - อธิปไตยยะ ๓ - อนุตตริยะ ๓ - อภิสังขาร ๓ - อาสวะ ๓ - กรรม ๓ - ทวาร ๓ - ญาณ ๓ - ญาณ ๓ (อีกนัยหนึ่ง) - ตัณหา ๓ - ทิฏฐิ ๓ - เทพ ๓ - ธรรมนิยาม ๓ - นิमित ๓ - ภาวนา ๓ - ปริญญา ๓ - ปหาน ๓

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สารการเรียนรู้แกนกลาง
		- ปาฏิหาริยะ ๓ - ปิฎก ๓ - พุทธจริยา ๓ - ภพ ๓ - โลก ๓ - โลก ๓ (อิกนัยหนึ่ง) - วัฏฏะ ๓ - วิชชา ๓ - วิโมกข์ ๓ - สมาธิ ๓ - วิเวก ๓ - สังขตลักษณะ ๓ - สังขาร ๓ - สัทธรรม ๓ - สมบัติ ๓ - สิกขา ๓ - โสตาบัน ๓
	ม.๓/๓ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ จตุกกะ หมวด ๔	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ จตุกกะ หมวด ๔ - อบาย ๔ - อปัสเสนธรรม ๔ - อปมัญญา ๔ - พระอรหันต์ ๔ - พระอริยบุคคล ๔ - อริยวงศ์ ๔ - อรูป ๔ - อวิชา ๔ - อาหาร ๔ - อุปาทาน ๔ - โธมะ ๔ - กิจในอริยสัจ ๔ - ฌาน ๔ - ทักขิณวิสุทธิ ๔ - ธรรมสมาทาน ๔

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		- พุทธบริษัท ๔ - พุทธบริษัท ๔ (อิกนัยหนึ่ง) - บุคคล ๔ - ปฏิปทา ๔ - ปฏิสัมภิทา ๔ - ภูมิ ๔ - มรรค ๔ - ผล ๔ - โยนิ ๔ - วรรณะ ๔ - วิปัสสิ ๔
	ม.๓/๔ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ปัญจกะ หมวด ๕	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ปัญจกะ หมวด ๕ - อนุปุพพิกถา ๕ - กามคุณ ๕ - จักขุ ๕ - ธรรมชั้น ๕ - ปิตี ๕ - มัจฉริยะ ๕ - มาร ๕ - วิญญูญาณ ๕ - วิมุตติ ๕ - เวทนา ๕ - สังวร ๕ - สุธธาวาส ๕ - พระอนาคามี ๕
	ม.๓/๕ รู้และเข้าใจหลักการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรมนักธรรมชั้นโท	เรียงความแก้กระทู้ธรรมนักธรรมชั้นโท - ความหมายของเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สารการเรียนรู้แกนกลาง
		- ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - กระทู้สุภาษิตที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย - อัฐตวรรค หมวดตน - อัปมาทวรรค หมวดไม่ประมาท - กัมมวรรค หมวดกรรม - กิเลสวรรค หมวดกิเลส - ขันติวรรค หมวดอดทน - จิตตวรรค หมวดจิต - ทานวรรค หมวดทาน - ธัมมวรรค หมวดธรรม - ปกิณณกวรรค หมวดเบ็ดเตล็ด - ปัญญาวรรค หมวดปัญญา

หมายเหตุ : ระดับเป้าหมายตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้
รู้ - จำ - เข้าใจ - อธิบาย - วิเคราะห์ - สังเคราะห์ - ประเมินค่า

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
สารการเรียนรู้ธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

สาระ	ชั้น	ชื่อสาระ	รหัสสาระ	หน่วยกิต	จำนวนชั่วโมง			ภาคเรียน
					สัปดาห์	ภาคเรียน	ปี	
เพิ่มเติม	ม.๑	ธรรม	ส๒๑๒๑๑	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๑
	ม.๑	ธรรม	ส๒๑๒๑๒	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๒

ม.๒	ธรรม	ส๒๒๒๑๓	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๑
ม.๒	ธรรม	ส๒๒๒๑๔	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๒
ม.๓	ธรรม	ส๒๓๒๑๕	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๑
ม.๓	ธรรม	ส๒๓๒๑๖	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๒

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ธรรม

รหัสสาระ ส๒๑๒๑๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๑

ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่อง ธรรมมีอุปการะมาก ๒ ธรรมเป็นโลกบาล ๒ ธรรมอันทำให้งาม ๒ บุคคลหาได้ยาก ๒ รตนะ ๓ คุณของรตนะ ๓ อากาที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน ๓ โอวาทของพระพุทธเจ้า ๓ ทุจจิต ๓ สุจจิต ๓ อกุศลมูล ๓ กุศลมูล ๓ สปัริสบัญญัติ ๓ อปัณณกปฏิบัติ ๓ บุญกิริยาวัตถุ ๓ สามัญลักษณะ ๓ วุฑฒิ ๔ จักร ๔ อกติ ๔ อันตรายของพระภิกษุสามเณรผู้บวชใหม่ ๔ ปธาน ๔ อธิษฐานธรรม ๔ อิทธิบาท ๔ ควรทำความไม่ประมาทในที่ ๔ สถาน ควรทำความไม่ประมาทในที่ ๔ สถาน (อีกอย่างหนึ่ง) ปาริสุทธิศีล ๔ อารักขัมมัญฐาน ๔ พรหมวิหาร ๔ สติปัฏฐาน ๔ ธาตุกัมมัญฐาน ๔ อริยสัจ ๔

ศึกษาความสำคัญของหลักการเขียนเรียงความแก่กระทุ้ธรรมนักระทุ้ธรรมชั้นตรี เกี่ยวกับความหมายของเรียงความแก่กระทุ้ธรรม ทำนองเรียงความแก่กระทุ้ธรรม หลักเกณฑ์แต่งกระทุ้ธรรม หลักสำหรับอธิบายกระทุ้ธรรมรูปแบบการแต่งเรียงความแก่กระทุ้ธรรม ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก่กระทุ้ธรรม และกระทุ้สุภาษิตที่ควรท่องจำประกอบด้วย อัตตวรรค หมวดตน, อัปมาทวรรค หมวดไม่ประมาท, กัมมวรรค หมวดกรรม, กิเลสวรรค หมวดกิเลส, โกธวรรค หมวดโกรธ, ขันติวรรค หมวดอดทน, จิตตวรรค หมวดจิต, ขยวรรค หมวดชนะ, ทานวรรค หมวดทาน, ทุกขวรรค หมวดทุกข์

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเองและครอบครัว นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัย และค่านิยมที่เหมาะสมสมณสาธูป

รหัสตัวชี้วัด รวม ๔ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๑/๑ ม.๑/๒ ม.๑/๓ ม.๑/๔

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ธรรม

รหัสสาระ ส๒๑๒๑๒ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๒

ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่อง อนันตริยกรรม ๕ อภินิหารเวทมนต์ ๕ เวสาร์ชกรณธรรม ๕ องค์แห่งภิกษุขาภิเษม ๕ องค์แห่งธรรมกถึก ๕ อัมมัสสวนานิสงส์ ๕ พละ ๕ นิเวศน์ ๕ ขันธ ๕ การละ ๖ สาราณียธรรม ๖ อายตนะภายใน ๖ อายตนะภายนอก ๖ วิญญูญาณ ๖ ผัสสะ ๖ เวทนา ๖ ธาตุ ๖ อปรินิหัตถธรรม ๗ อริยทรัพย์ ๗ สัมปยุตธรรม ๗ สัมปยุตธรรม ๗ (อีกอย่างหนึ่ง) โพชฌงค์ ๗ โลกธรรม ๘ ลักษณะตัดสินธรรมวินัย ๘ มรรค ๘ มละ คือ มลทิน ๙

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเองและครอบครัว นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัย และค่านิยมที่เหมาะสมสมณสาธิต

รหัสตัวชี้วัด รวม ๕ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๑/๔ ม.๑/๕ ม.๑/๖ ม.๑/๗ ม.๑/๘

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ธรรม

รหัสสาระ ส๒๒๒๑๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๑

ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่อง อกุศลกรรมบถ ๑๐ กุศลกรรมบถ ๑๐ บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ธรรมที่บรรพชิตควรพิจารณาเนืองๆ ๑๐ อย่าง นาถกรรมธรรม ๑๐ กถาวัตถุ ๑๐ อนุสสติ ๑๐ อุปกิเลส ๑๖ โพธิปักขิยธรรม ๓๗ กรรมกิเลส ๔ อบายมุข ๔ ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ ๔ สัมปรายิกัตถประโยชน์ ๔ มิตตปฏิรูป ๔ มิตตแท้ ๔

ศึกษาความสำคัญของหลักการเขียนเรียงความแก่กระทุ้ธรรมนักรธรรมชั้นตรี เกี่ยวกับความหมายของเรียงความแก่กระทุ้ธรรม ทำนองเรียงความแก่กระทุ้ธรรม หลักเกณฑ์แต่งกระทุ้ธรรม หลักสำหรับอธิบายกระทุ้ธรรมรูปแบบการแต่งเรียงความแก่กระทุ้ธรรม ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก่กระทุ้ธรรม และกระทุ้สุภาษิตที่ควรท่องจำประกอบด้วย อัมมวรรค หมวดธรรม, ปกิณณกวรรค หมวดเบ็ดเตล็ด, ปัญญาวรรค หมวดปัญญา, ปมาทวรรค หมวดประมาท, ปาปวรรค หมวดบาป, ปุญญาวรรค หมวดบุญ, วาจาวรรค หมวดวาจา, สัจจาวรรค หมวดความสัตย์, สติวรรค หมวดสติ, สีลวรรค หมวดศีล

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเองและครอบครัว นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัย และค่านิยมที่เหมาะสมสมณสาธิต

รหัสตัวชี้วัด รวม ๔ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๒/๑ ม.๒/๒ ม.๒/๓ ม.๒/๖

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ธรรม

รหัสสาระ ส๒๒๒๑๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๒

ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่อง สังคหวัตถุ ๔ สุขของคฤหัสถ์ ๔ ความปรารถนาที่สมหวังได้โดยยาก ๔ ธรรมเป็นเหตุให้สมหมาย ๔ ตระกูลอันมั่งคั่งจะตั้งอยู่ไม่ได้นานเพราะสถาน ๔ ฆราวาสธรรม ๔ ประโยชน์เกิดแต่การถือเอาโภคทรัพย์ ๕ เบญจศีล มิจฉาวณิชชา ๕ สมบัติของอุบาสก ๕ ทิศ ๖ อบายมุข ๖

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาคำถามในชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเองและครอบครัว นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัย และค่านิยมที่เหมาะสมสมณสาธิต

รหัสตัวชี้วัด รวม ๓ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๒/๓ ม.๒/๔ ม.๒/๕

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ธรรม

รหัสสาระ ส๒๓๒๑๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๑

ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่อง พระอริยบุคคล ๒ กัมมัญฐาน ๒ กาม ๒ ทิฏฐิ ๒ เทศนา ๒ ธรรม ๒ (๑) ธรรม ๒ (๒) ธรรม ๒ (๓) นิพพาน ๒ บุชา ๒ ปฏิสันถาร ๒ ปริเยสนา ๒ ปาพจน์ ๒ รูป ๒ วิมุตติ ๒ สังขาร ๒ สมมติ ๒ สุข ๒ สุข ๒ (อีกอย่างหนึ่ง) สุทธิ ๒ อกุศลวิตก ๓ กุศลวิตก ๓ อัคคิ ๓ อัถณะ ๓ อธิปเตยยะ ๓ อนุตตริยะ ๓ อภิสังขาร ๓ อาสวะ ๓ กรรม ๓ ทวาร ๓ ญาณ ๓ ญาณ ๓ (อีกนัยหนึ่ง) ตัณหา ๓ ทิฏฐิ ๓ เทพ ๓ ธรรมนิยาม ๓ นิमित ๓ ภาวนา ๓ ปริยญา ๓ ปหาน ๓ ปาฏิหาริยะ ๓ ปิฎก ๓ พุทธจริยา ๓ ภพ ๓ โลก ๓

โลก ๓ (อีกนัยหนึ่ง) วัฏฏะ ๓ วิชชา ๓ วิโมกข์ ๓ สมาธิ ๓ วิเวก ๓ สังขตลักษณะ ๓ สังขาร ๓ สัทธรรม ๓ สมบัติ ๓ สิกขา ๓ โสดาบัน ๓

ศึกษาความสำคัญของหลักการเขียนเรียงความแก่กระทัธรรมนักระทัธรรมชั้นโท เกี่ยวกับความหมายของ เรียงความแก่กระทัธรรม ทำนองเรียงความแก่กระทัธรรม หลักเกณฑ์แต่งกระทัธรรม หลักสำหรับอธิบายกระทัธรรม รูปแบบการแต่งเรียงความแก่กระทัธรรม ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก่กระทัธรรม และกระทัสุภาษิตที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย อัตตวรรค หมวดตน, อัปมาทวรรค หมวดไม่ประมาณ, กัมมวรรค หมวดกรรม, กิเลสวรรค หมวดกิเลส, ชันตีวรรค หมวดอดทน, จิตตวรรค หมวดจิต, ทานวรรค หมวดทาน, ธัมมวรรค หมวดธรรม, ปกิณณกวรรค หมวดเบ็ดเตล็ด, ปัญญาวรรค หมวดปัญญา

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม สร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเองและ ครอบครัว นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัย และ ค่านิยมที่เหมาะสมสมณสาธูป

รหัสตัวชี้วัด รวม ๓ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๓/๑ ม.๓/๒ ม.๓/๕

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ธรรม

รหัสสาระ ส๒๓๒๑๖ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๒

ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่อง อปาย ๔ อปัสเสนธรรม ๔ อัปมัญญา ๔ พระอรหันต์ ๔ พระอริยบุคคล ๔ อริยวงศ์ ๔ อรูป ๔ อวิชา ๔ อาหาร ๔ อุปาทาน ๔ โอะฆะ ๔ กิจในอริยสัจ ๔ ฌาน ๔ ทักขิณาวิสุทธิ ๔ ธรรมสมาทาน ๔ พุทธบริษัท ๔ พุทธบริษัท ๔ (อีกนัยหนึ่ง) บุคคล ๔ ปฏิปทา ๔ ปฏิสัมภิทา ๔ ภูมิ ๔ มรรค ๔ ผล ๔ โยนิ ๔ วรรณะ ๔ วิบัติ ๔ อนุพหุพิกขา ๕ กามคุณ ๕ จักขุ ๕ ธรรมชั้น ๕ ปีติ ๕ มัจฉริยะ ๕ มาร ๕ วิญญูญาณ ๕ วิมุตติ ๕ เวทนา ๕ สังวร ๕ สุทธาวาส ๕ พระอนาคามี ๕

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิดและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา การดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเองและ ครอบครัว นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัย และ ค่านิยมที่เหมาะสมสมณสาธูป

รหัสตัวชี้วัด รวม ๒ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๓/๓ ม.๓/๔

แบบวิเคราะห์คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓)
สาระการเรียนรู้ธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น มีศรัทธา ที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สาระการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๑/๑ รู้และเข้าใจหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาค ทุกะ หมวด ๒	ธรรมวิภาค ทุกะ หมวด ๒ - ธรรมมีอุปการะมาก ๒ - ธรรมเป็นโลกบาล ๒ - ธรรมอันทำให้งาม ๒ - บุคคลหาได้ยาก ๒	กระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อุปมา-อุปไมย (การ เปรียบเทียบ)	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย ๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ๒. ซื่อสัตย์สุจริต ๓. มีวินัย
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๑/๒ รู้และเข้าใจหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาค ดิเกะ หมวด ๓	ธรรมวิภาค ดิเกะ หมวด ๓ - รตนะ ๓ - คุณของรตนะ ๓ - อาการที่พระพุทธเจ้าทรง สั่งสอน ๓ - โอวาทของพระพุทธเจ้า ๓ - ทุจจริต ๓ - สุจจริต ๓ - อกุศลมูล ๓	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ ปุจฉา-วิสัชนา (การถาม- ตอบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบธรรม สากัจฉา (การสนทนา) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อริยสัจ ๔ (กำหนดปัญหา, ตั้งสมมุติฐาน, ทดลอง, วิเคราะห์ สรุป)	๔. ใฝ่เรียนรู้ ๕. อยู่อย่างพอเพียง ๖. มุ่งมั่นในการทำงาน ๗. รักความเป็นไทย ๘. มีจิตสาธารณะ ๙. สถานศึกษาเพิ่มเติม ๑๐. ฯลฯ

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
	- กุศลมูล ๓ - สัปปริสบัญญัติ ๓ - อปณกปิปปทา ๓ - บุญกิริยาวัตถุ ๓ - สามัญลักษณะ ๓	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบไตรสิกขา (ระเบียบวินัย, จิตใจแน่วแน่, แก้ปัญหาถูกต้อง) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบพหุสูตร (ฟังมากๆ, เขียนมากๆ, ถามมากๆ, คิดวิเคราะห์มากๆ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (การทำไว้ในใจโดยแยกราชการ, การใช้ความคิดอย่างถูกวิธี) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (สร้างศรัทธาและวิจิตรให้กับผู้เรียน) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบอิทธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่เรียนรู้เสมอ, มุ่งมั่นและเอาใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิดวิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อนนำไปใช้) - การปฏิบัติงานกลุ่ม	
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๑/๓ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวินัย จตุกกะ หมวด ๔	ธรรมวินัย จตุกกะ หมวด ๔ - วุฑฒิ ๔ - จักร ๔ - อคติ ๔ - อันตรายของพระภิกษุสามเณรผู้บวชใหม่ ๔ - ปธาน ๔ - อธิษฐานธรรม ๔ - อิทธิบาท ๔ - ควรทำความไม่ประมาทในที่ ๔ สถาน - ควรทำความไม่ประมาทในที่ ๔ สถาน (อีกอย่างหนึ่ง) - ปาริสุทธิศีล ๔ - อารักขกัมมฐาน ๔ - พรหมวิหาร ๔ - สติปัฏฐาน ๔ - ธาตุกัมมฐาน ๔ - อริยสัจ ๔	- การสร้างความคิดรวบยอด - การฝึกกระบวนการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - การแก้ปัญหา - การสร้างคำถาม-คำตอบ ที่สอดคล้องกับปัญหา - อื่นๆ (สถานศึกษาเพิ่มเติม) - ฯลฯ	
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๑/๔ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวินัย จตุกกะ หมวด ๕	ธรรมวินัย จตุกกะ หมวด ๕ - อนันตริยกรรม ๕ - อภินิหารปัจเจกชน ๕ - เวสัชชกรณธรรม ๕ - องค์แห่งภิกษุบวชใหม่ ๕ - องค์แห่งธรรมกถึก ๕ - ฌัมมัสสนานิสงส์ ๕ - พละ ๕ - นิเวศน์ ๕ - ชันธ ๕		
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๑/๕ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวินัย จตุกกะ หมวด ๖	ธรรมวินัย จตุกกะ หมวด ๖ - คารวะ ๖ - สาราณียธรรม ๖		

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
วิภาค ฉักกะ หมวด ๖	- อายตนะภายใน ๖ - อายตนะภายนอก ๖ - วิญญาณ ๖ - ผัสสะ ๖ - เวทนา ๖ - ธาตุ ๖		
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๑/๖ รู้และเข้าใจหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาค สัตตกะ หมวด ๗	ธรรมวิภาค สัตตกะ หมวด ๗ - อปริหานิยธรรม ๗ - อริยทรัพย์ ๗ - สัมปยุตธรรม ๗ - สัมปยุตธรรม ๗ (อีกอย่าง หนึ่ง) - โพชฌงค์ ๗		
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๑/๗ รู้และเข้าใจหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาค อัญญกะ หมวด ๘	ธรรมวิภาค อัญญกะ หมวด ๘ - โลกธรรม ๘ - ลักษณะตัตสันธรรมวินัย ๘ - มรรค ๘		
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๑/๘ รู้และเข้าใจหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาค นวกะ หมวด ๙	ธรรมวิภาค นวกะ หมวด ๙ - มละ คือ มลทิน ๙		
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๑/๙ รู้และเข้าใจหลักการเขียน เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นตรี	เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นตรี - ความหมายของเรียงความ แก้กระทู้ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทู้ ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความ แก้กระทู้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความ แก้กระทู้ธรรม - กระทู้สุภาษิตที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย อัตถวรรค หมวดตน		

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
	อปปมาทวรรค หมวดไม้ ประมาท กัมมวรรค หมวดกรรม กิเลสวรรค หมวดกิเลส โกธวรรค หมวดโกรธ ขันติวรรค หมวดอดทน จิตตวรรค หมวดจิต ชยวรรค หมวดชนะ ทานวรรค หมวดทาน ทุกขวรรค หมวดทุกข์		

หมายเหตุ : ในช่องทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาสามารถกำหนดเองได้ตาม
ความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน

สารการเรียนรู้ธรรม กลุ่มสารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น มีศรัทธา
ที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๒/๑ อธิบายหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาค ทสกะ หมวด ๑๐	ธรรมวิภาค ทสกะ หมวด ๑๐ - อกุศลกรรมบถ ๑๐ - กุศลกรรมบถ ๑๐ - บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ - ธรรมที่บรรพชิตควร พิจารณาเรื่องๆ ๑๐ อย่าง - นาถกรรมธรรม ๑๐ - กลาวัตถุ ๑๐ - อนุสสติ ๑๐	กระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อุปมา-อุปไมย (การ เปรียบเทียบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ ปุจฉา-วิสัชนา (การถาม- ตอบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบธรรม สากัจฉา (การสนทนา) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อริยสัจ ๔ (กำหนดปัญหา, ตั้งสมมุติฐาน, ทดลอง, วิเคราะห์ สรุป) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ ไตรสิกขา (ระเบียบวินัย, จิตใจแน่วแน่, แก้ปัญหา ถูกต้อง) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ พหุสูตร (ฟังมากๆ, เขียน มากๆ, ถามมากๆ, คิด วิเคราะห์มากๆ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ โยนิโสมนสิการ (การทำไว้ใน ใจโดยแยกกาย, การใช้ ความคิดอย่างถูกวิธี) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ โยนิโสมนสิการ (สร้าง ศรัทธาและวิธีคิดให้กับ ผู้เรียน)	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย ๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ๒. ซื่อสัตย์สุจริต ๓. มีวินัย ๔. ใฝ่เรียนรู้ ๕. อยู่อย่างพอเพียง ๖. มุ่งมั่นในการทำงาน ๗. รักความเป็นไทย ๘. มีจิตสาธารณะ ๙. สถานศึกษาเพิ่มเติม ๑๐. ฯลฯ
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๒/๒ อธิบายหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาค หมวดเบ็ดเตล็ด	ธรรมวิภาค หมวดเบ็ดเตล็ด - อุปกิเลส ๑๖ - โพธิปักขิยธรรม ๓๗		
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๒/๓ อธิบายหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในคิหิ ปฏิบัติ จตุกกะ หมวด ๔	คิหิปฏิบัติ จตุกกะ หมวด ๔ - กรรมกิเลส ๔ - อบายมุข ๔ - ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ ๔ - สัมปรายิกัตถประโยชน์ ๔ - มิตตปฏิรูป ๔ - มิตรแท้ ๔ - สังคหวัตถุ ๔ - สุขของคฤหัสถ์ ๔ - ความปรารถนาที่สมหวังได้ โดยยาก ๔ - ธรรมเป็นเหตุให้สมหมาย ๔ - ตระกูลอันมั่งคั่งจะตั้งอยู่ ไม่นานเพราะสถาน ๔ - ขรवासธรรม ๔		
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๒/๔ อธิบายหลักธรรมทาง	คิหิปฏิบัติ ปัญจกะ หมวด ๕ - ประโยชน์เกิดแต่การถือเอา		

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
พระพุทธศาสนาในคิ ปฏิบัติ ปัญจะ หมวด ๕	โกศทรัพย์ ๕ - เบญจศีล - มัจฉาณิชา ๕ - สมบัติของอุบาสก ๕	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อิทธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่ เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่ เรียนรู้เสมอ, มุ่งมั่นและเอา ใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิด วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อน นำไปใช้) - การปฏิบัติงานกลุ่ม	
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๒/๕ อธิบายหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในคิ ปฏิบัติ ฉักกะ หมวด ๖	คิปฏิบัติ ฉักกะ หมวด ๖ - ทิศ ๖ - อบายมุข ๖	- การสร้างความคิดรวบยอด - การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - การแก้ปัญหา - การสร้างคำถาม-คำตอบ ที่ สอดคล้องกับปัญหา - อื่นๆ (สถานศึกษาเพิ่มเติม) - ฯลฯ	
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๒/๖ รู้และเข้าใจหลักการเขียน เรียงความแก่กระทุธรรม นักธรรมชั้นตรี	เรียงความแก่กระทุธรรม นักธรรมชั้นตรี - ความหมายของเรียงความ แก่กระทุธรรม - ทำนองเรียงความแก่กระทุ ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทุธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทุ ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความ แก่กระทุธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความ แก่กระทุธรรม - กระทุษุภาชิตที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย ธัมมวรรค หมวดธรรม ปภินณวรรค หมวด เบ็ดเตล็ด ปัญญาวรรค หมวดปัญญา ปมาทวรรค หมวดปมาท ปาปวรรค หมวดบาป ปุญญวรรค หมวดบุญ วจาวรรค หมวดวาจา สังจวรรค หมวดความสัตย์ สติวรรค หมวดสติ สีลวรรค หมวดศีล		

หมายเหตุ : ในช่องทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาสามารถกำหนดเองได้ตาม
ความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน

แบบวิเคราะห์คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓)
สารการเรียนรู้ธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น มีศรัทธา ที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๓/๑ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาคปริเฉทที่ ๒ ทุกะ หมวด ๒	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทุกะ หมวด ๒ - พระอริยบุคคล ๒ - กัมมัฏฐาน ๒ - กาม ๒ - ทิณฺณิ ๒ - เทศนา ๒ - ธรรม ๒ (๑) - ธรรม ๒ (๒) - ธรรม ๓ (๓) - นิพพาน ๒ - บุปผา ๒ - ปฏิสันถาร ๒ - ปรีเยสนา ๒ - ปาพจน์ ๒ - รูป ๒ - วิมุตติ ๒ - สังขาร ๒ - สมာธิ ๒	กระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อุปมา-อุปไมย (การ เปรียบเทียบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ ปุจฉา-วิสัชนา (การถาม- ตอบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบธรรม สากัจฉา (การสนทนา) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อริยสัจ ๔ (กำหนดปัญหา, ตั้งสมมุติฐาน, ทดลอง, วิเคราะห์ สรุป) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ ไตรสิกขา (ระเบียบวินัย, จิตใจแน่วแน่, แก้ปัญหา ถูกต้อง) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย ๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ๒. ซื่อสัตย์สุจริต ๓. มีวินัย ๔. ใฝ่เรียนรู้ ๕. อยู่อย่างพอเพียง ๖. มุ่งมั่นในการทำงาน ๗. รักความเป็นไทย ๘. มีจิตสาธารณะ ๙. สถานศึกษาเพิ่มเติม ๑๐. ฯลฯ

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
	- สุข ๒ - สุข ๒ (อีกอย่างหนึ่ง) - สุขธิ ๒	พหุสูตร (ฟังมากๆ, เขียนมากๆ, ถามมากๆ, คิดวิเคราะห์มากๆ)	
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๓/๒ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ติกะหมวด ๓	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ติกะหมวด ๓ - อกุศลวิตก ๓ - กุศลวิตก ๓ - อัคคิ ๓ - อัถณะ ๓ - อธิปเตยยะ ๓ - อนุตตริยะ ๓ - อภิสังขาร ๓ - อาสวะ ๓ - กรรม ๓ - ทวาร ๓ - ญาณ ๓ - ญาณ ๓ (อีกนัยหนึ่ง) - ตัณหา ๓ - ทิณฺฐิ ๓ - เทพ ๓ - ธรรมนิยาม ๓ - นิमित ๓ - ภาวนา ๓ - ปริญญา ๓ - ปหาน ๓ - ปาฏิหาริยะ ๓ - ปิฎก ๓ - พุทธจริยา ๓ - ภพ ๓ - โลก ๓ - โลก ๓ (อีกนัยหนึ่ง) - วัฏฏะ ๓ - วิชชา ๓ - วิโมกข์ ๓ - สมาธิ ๓ - วิเวก ๓ - สังขตลักษณะ ๓	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (การทำไว้ในใจโดยแยบคาย, การใช้ความคิดอย่างถูกวิธี) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (สร้างศรัทธาและวิจิตรคิดให้กับผู้เรียน) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบอิทธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่เรียนรู้เสมอ, มุ่งมั่นและเอาใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิดวิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อนนำไปใช้) - การปฏิบัติงานกลุ่ม - การสร้างความคิดรวบยอด - การฝึกกระบวนการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - การแก้ปัญหา - การสร้างคำถาม-คำตอบ ที่สอดคล้องกับปัญหา - อื่นๆ (สถานศึกษาเพิ่มเติม) - ฯลฯ	

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
	- สังฆาร ๓ - สัทธรรม ๓ - สมบัติ ๓ - ลีลา ๓ - โสดาบัน ๓		
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๓/๓ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ จตุกกะหมวด ๔	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ จตุกกะหมวด ๔ - อบาย ๔ - อปัสเสนธรรม ๔ - อัปปมัญญา ๔ - พระอรหันต์ ๔ - พระอริยบุคคล ๔ - อริยวงศ์ ๔ - อรูป ๔ - อวิชา ๔ - อาหาร ๔ - อุปาทาน ๔ - โอฆะ ๔ - กิจในอริยสัจ ๔ - ฌาน ๔ - ทักขิณาวิสูทธิ ๔ - ธรรมสมาทาน ๔ - พุทธบริษัท ๔ - พุทธบริษัท ๔ (อีกนัยหนึ่ง) - บุคคล ๔ - ปฏิปทา ๔ - ปฏิสัมภิทา ๔ - ภูมิ ๔ - มรรค ๔ - ผล ๔ - โยนิ ๔ - วรรณะ ๔ - วิบัติ ๔		
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๓/๔ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ปัญจกะ	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ปัญจกะหมวด ๕ - อนุพุพพิกา ๕ - กามคุณ ๕		

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
หมวด ๕	- จักขุ ๕ - ธรรมชั้น ๕ - ปีติ ๕ - มัจฉริยะ ๕ - มาร ๕ - วิญญาน ๕ - วิมุตติ ๕ - เวทนา ๕ - สังวร ๕ - สุทธาวาส ๕ - พระอนาคามี ๕		
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๓/๕ รู้และเข้าใจหลักการเขียน เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นโท	เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นโท - ความหมายของเรียงความ แก้กระทู้ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทู้ ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความ แก้กระทู้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความ แก้กระทู้ธรรม - กระตุ้สุภาษิตที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย อัตตวรรค หมวดตน อัปมาทวรรค หมวดไม่ ประมาท กัมมวรรค หมวดกรรม กิเลสวรรค หมวดกิเลส ขันติวรรค หมวดอดทน จิตตวรรค หมวดจิต ทานวรรค หมวดทาน ธัมมวรรค หมวดธรรม ปณิณการวรรค หมวด เบ็ดเตล็ด		

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สาระการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
	ปัญหาवरค हवदपुणु		

หมายเหตุ : ในช่องทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาสามารถกำหนดเองได้ตาม
ความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน

หน่วยการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ลำดับที่	มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้
๑	ส ๑.๑ ม.๑/๑	ธรรมวิภาค ทุกะ หมวด ๒
๒	ส ๑.๑ ม.๑/๒	ธรรมวิภาค ติกะ หมวด ๓
๓	ส ๑.๑ ม.๑/๓	ธรรมวิภาค จตุกกะ หมวด ๔
๔	ส ๑.๑ ม.๑/๔	ธรรมวิภาค ปัญจกะ หมวด ๕
๕	ส ๑.๑ ม.๑/๕	ธรรมวิภาค ฉักกะ หมวด ๖
๖	ส ๑.๑ ม.๑/๖	ธรรมวิภาค สัตตกะ หมวด ๗
๗	ส ๑.๑ ม.๑/๗	ธรรมวิภาค อัฐกะ หมวด ๘
๘	ส ๑.๑ ม.๑/๘	ธรรมวิภาค นวกะ หมวด ๙
๙	ส ๑.๑ ม.๑/๙	เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นตรี
รวม ๙ หน่วยการเรียนรู้ จำนวน ๙ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้		

หน่วยการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ลำดับที่	มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้
๑	ส ๑.๑ ม.๒/๑	ธรรมวิภาค ทสกะ หมวด ๑๐
๒	ส ๑.๑ ม.๒/๒	ธรรมวิภาค หมวดเบ็ดเตล็ด
๓	ส ๑.๑ ม.๒/๓	คิหิปฏิบัติ จตุกกะ หมวด ๔
๔	ส ๑.๑ ม.๒/๔	คิหิปฏิบัติ ปัญจกะ หมวด ๕
๕	ส ๑.๑ ม.๒/๕	คิหิปฏิบัติ ฉักกะ หมวด ๖
๖	ส ๑.๑ ม.๒/๖	เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นตรี
รวม ๖ หน่วยการเรียนรู้ จำนวน ๖ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้		

หน่วยการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ลำดับที่	มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้
๑	ส ๑.๑ ม.๓/๑	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทุกะ หมวด ๒
๒	ส ๑.๑ ม.๓/๒	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ติกะ หมวด ๓
๓	ส ๑.๑ ม.๓/๓	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ จตุกกะ หมวด ๔
๔	ส ๑.๑ ม.๓/๔	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ปัญจกะ หมวด ๕
๕	ส ๑.๑ ม.๓/๕	เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นโท
รวม ๕ หน่วยการเรียนรู้ จำนวน ๕ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้		

โครงสร้างสาระการเรียนรู้ธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๒.๐ หน่วยกิต เวลา ๘๐ ชั่วโมง (ภาคเรียนที่ ๑ และ ๒)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	ธรรมวิภาค ทุกะ หมวด ๒	ส ๑.๑ ม.๑/๑	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค ทุกะ หมวด ๒ - ธรรมมีอุปการะมาก ๒ - ธรรมเป็นโลกบาล ๒ - ธรรมอันทำให้งาม ๒ - บุคคลหาได้ยาก ๒	๔	๑๐
๒	ธรรมวิภาค ดิเกะ หมวด ๓	ส ๑.๑ ม.๑/๒	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค ดิเกะ หมวด ๓ - รตนะ ๓ - คุณของรตนะ ๓ - อาการที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน ๓ - โอวาทของพระพุทธเจ้า ๓ - พุจริต ๓ - สุจริต ๓ - อกุศลมูล ๓ - กุศลมูล ๓ - สัมปยุตตญาณ ๓ - อปัณณกปฏิปทา ๓ - บุญกิริยาวัตถุ ๓ - สามัญลักษณ์ ๓	๘	๒๐
๓	ธรรมวิภาค จตุกกะ หมวด ๔	ส ๑.๑ ม.๑/๓	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค จตุกกะ หมวด ๔ - วุฑฒิ ๔ - จักร ๔	๑๔	๓๕

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			- อกติ ๔ - อันตรายของพระภิกษุสามเณรผู้ บวชใหม่ ๔ - ปธาน ๔ - อธิษฐานธรรม ๔ - อิทธิบาท ๔ - ควรทำความไม่ประมาทในที่ ๔ สถาน - ควรทำความไม่ประมาทในที่ ๔ สถาน (อีกอย่างหนึ่ง) - ปาริสุทธิศีล ๔ - อารักขกัมมฐาน ๔ - พรหมวิหาร ๔ - สติปัฏฐาน ๔ - ชาติกัมมฐาน ๔ - อริยสัจ ๔		
๔	ธรรมวิภาค ปัญจกะ หมวด ๕	ส ๑.๑ ม.๑/๔	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค ปัญจกะ หมวด ๕ - อนันตริยกรรม ๕ - อภินิหารปัจเจกชน ๕ - เวสาร์ชกรณธรรม ๕ - องค์แห่งภิกษุบวชใหม่ ๕ - องค์แห่งธรรมกถึก ๕ - ฌัมมัสสวนานิสงส์ ๕ - พลละ ๕ - นิเวศน์ ๕ - ชันธ ๕	๘	๒๐
๕	เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นตรี	ส ๑.๑ ม.๑/๔	ศึกษาความสำคัญของหลักการเขียน เรียงความแก้กระทู้ธรรมนักธรรมชั้น ตรี - ความหมายของเรียงความแก้ กระทู้ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้	๖	๑๕

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			กระพุทธรูป - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้ กระพุทธรูป - กระพุทสุภาสิตที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย อัตตวรรค หมวดตน อปฺปมาทวรรค หมวดไม่ประมาท กัมมวรรค หมวดกรรม กิเลสวรรค หมวดกิเลส โภธวรรค หมวดโภธ ชันตีวรรค หมวดอดทน จิตตวรรค หมวดจิต ขยวรรค หมวดชนะ ทานวรรค หมวดทาน ทุกขวรรค หมวดทุกข์		
รวมภาคเรียนที่ ๑				๕๐	๑๐๐

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	ธรรมวิภาค นิกกะ หมวด ๖	ส ๑.๑ ม.๑/๕	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค นิกกะ หมวด ๖ - คารวะ ๖ - สารานิยธรรม ๖ - อายตนะภายใน ๖ - อายตนะภายนอก ๖ - วิญญาณ ๖ - ผัสสะ ๖ - เวทนา ๖ - ชาติ ๖	๑๖	๔๐
๒	ธรรมวิภาค สัตตกะ หมวด ๗	ส ๑.๑ ม.๑/๖	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค สัตตกะ หมวด ๗ - อปรินิยธรรม ๗ - อริยทรัพย์ ๗ - สัมปยุตธรรม ๗ - สัมปยุตธรรม ๗ (อีกอย่างหนึ่ง)	๑๔	๓๕

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			- โพชฌงค์ ๗		
๓	ธรรมวิภาค อัฐกะ หมวด ๘	ส ๑.๑ ม.๑/๗	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค อัฐกะ หมวด ๘ - โลกธรรม ๘ - ลักษณะตัตสันธรรมวินัย ๘ - มรรค ๘	๘	๒๐
๔	ธรรมวิภาค นวกะ หมวด ๙	ส ๑.๑ ม.๑/๘	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค นวกะ หมวด ๙ - มละ คือ มลทิน ๙	๒	๕
รวมภาคเรียนที่ ๒				๔๐	๑๐๐

หมายเหตุ : ในช่องจำนวนเวลา/ชั่วโมง และช่องน้ำหนักคะแนน สถานศึกษาสามารถกำหนดได้
ตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน แต่ไม่เกินจำนวนชั่วโมงและน้ำหนักคะแนนที่หน่วยกิตกำหนด
ในภาคการศึกษานั้นๆ

โครงสร้างสารการเรียนรู้ธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๒.๐ หน่วยกิต เวลา ๘๐ ชั่วโมง (ภาคเรียนที่ ๑ และ ๒)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	ธรรมวิภาค ทสกะ หมวด ๑๐	ส ๑.๑ ม.๒/๑	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค ทสกะ หมวด ๑๐ - อกุศลกรรมบถ ๑๐ - กุศลกรรมบถ ๑๐ - บุญกิริยาวัตถุ ๑๐	๒๐	๔๕

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			- ธรรมที่บรรพชิตควรพิจารณาเนื่องๆ ๑๐ อย่าง - นาถกรรมธรรม ๑๐ - กถาวัตถุ ๑๐ - อนุสสติ ๑๐		
๒	ธรรมวิภาค หมวด เบ็ดเตล็ด	ส ๑.๑ ม.๒/๒	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค หมวดเบ็ดเตล็ด - อุปกิเลส ๑๖ - โพธิปักขิยธรรม ๓๗	๔	๑๐
๓	คิหิปฏิบัติ จตุกกะ หมวด ๔	ส ๑.๑ ม.๒/๓	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในคิหิปฏิบัติ จตุกกะ หมวด ๔ - กรรมกิเลส ๔ - อบายมุข ๔ - ทิณฐธัมมิกัตถประโยชน์ ๔ - สัมปรายิกัตถประโยชน์ ๔ - มิตตปฏิรูป ๔ - มิตรแท้ ๔	๑๒	๓๕
๔	เรียงความแก้กระทู้ ธรรม นักธรรมชั้นตรี	ส ๑.๑ ม.๒/๖	ศึกษาความสำคัญของหลักการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรมนักธรรมชั้นตรี - ความหมายของเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - กระทู้สุภาษิตที่ควรท่องจำประกอบด้วย ฉัมวรรค หมวดธรรม ปถิณณกวรรค หมวดเบ็ดเตล็ด ปัญญาวรรค หมวดปัญญา ปมาทวรรค หมวดประมาท ปาปวรรค หมวดบาป	๖	๑๐

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			ปัญญวรรค หมวดบุญ วาทวรรค หมวดวาจา สัจจวรรค หมวดความสัตย์ สติวรรค หมวดสติ ศีลวรรค หมวดศีล		
รวมภาคเรียนที่ ๑				๔๐	๑๐๐

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	คิหิปฏิบัติ จตุกกะ หมวด ๔	ส ๑.๑ ม.๒/๓	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาในคิหิปฏิบัติ จตุกกะ หมวด ๔ - สังคหวัตถุ ๔ - สุขของคฤหัสถ์ ๔ - ความปรารถนาที่สมหวังได้โดย ยาก ๔ - ธรรมเป็นเหตุให้สมหมาย ๔ - ตระกูลอันมั่งคั่งจะตั้งอยู่ไม่ได้ นานเพราะสถาน ๔ - ขรवासธรรม ๔	๒๐	๕๕
๒	คิหิปฏิบัติ ปัญจกะ หมวด ๕	ส ๑.๑ ม.๒/๔	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาในคิหิปฏิบัติ ปัญจกะ หมวด ๕ - ประโยชน์เกิดแต่การถือเอาโภค ทรัพย์ ๕ - เบญจศีล - มิจฉาณิชา ๕ - สมบัติของอุบาสก ๕	๑๖	๓๕
๓	คิหิปฏิบัติ ฉักกะ หมวด ๖	ส ๑.๑ ม.๒/๕	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาในคิหิปฏิบัติ ฉักกะ หมวด ๖ - ทิศ ๖ - อบายมุข ๖	๔	๑๐
รวมภาคเรียนที่ ๒				๔๐	๑๐๐

หมายเหตุ : ในช่องจำนวนเวลา/ชั่วโมง และช่องน้ำหนักคะแนน สถานศึกษาสามารถกำหนดได้
ตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน แต่ไม่เกินจำนวนชั่วโมงและน้ำหนักคะแนนที่หน่วยกิตกำหนด
ในภาคการศึกษานั้นๆ

โครงสร้างสารการเรียนรู้ธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๒.๐ หน่วยกิต เวลา ๘๐ ชั่วโมง (ภาคเรียนที่ ๑ และ ๒)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทุกะ หมวด ๒	ส ๑.๑ ม.๓/๑	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค ปริเฉทที่ ๒ ทุกะ หมวด ๒ - พระอริยบุคคล ๒ - กัมมัญฐาน ๒ - กาม ๒ - ทิณฐิ ๒ - เทศนา ๒ - ธรรม ๒ (๑) - ธรรม ๒ (๒) - ธรรม ๒ (๓) - นิพพาน ๒ - บุชา ๒ - ปฏิสันถาร ๒ - ปรีเยสนา ๒ - ปาพจน์ ๒ - รูป ๒ - วิมุตติ ๒ - สังขาร ๒ - สมာธิ ๒ - สุข ๒ - สุข ๒ (อีกอย่างหนึ่ง) - สุทธิ ๒	๑๒	๓๕
๒	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ดิเก หมวด ๓	ส ๑.๑ ม.๓/๒	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค	๒๒	๕๕

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			ปริเฉทที่ ๒ ตีกะ หมวด ๓ - อกุศลวิตก ๓ - กุศลวิตก ๓ - อัคคี ๓ - อัถณะ ๓ - อธิปไตยยะ ๓ - อนุตตริยะ ๓ - อภิสังขาร ๓ - อาสวะ ๓ - กรรม ๓ - ทวาร ๓ - ญาณ ๓ - ญาณ ๓ (อิกนัยหนึ่ง) - ตัณหา ๓ - ทิฏฐิ ๓ - เทพ ๓ - ธรรมนิยาม ๓ - นิमित ๓ - ภาวนา ๓ - ปริญญา ๓ - ปหาน ๓ - ปาฏิหาริยะ ๓ - ปิฎก ๓ - พุทธจริยา ๓ - ภพ ๓ - โลก ๓ - โลก ๓ (อิกนัยหนึ่ง) - วัฏฏะ ๓ - วิชชา ๓ - วิโมกข์ ๓ - สมาธิ ๓ - วิเวก ๓ - สังขตลักษณะ ๓ - สังขาร ๓ - สัทธรรม ๓ - สมบัติ ๓ - สิกขา ๓		

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			- โสตาบัน ๓		
๓	เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นโท	ส ๑.๑ ม.๓/๕	ศึกษาความสำคัญของหลักการ เขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นโท - ความหมายของเรียงความแก้ กระทู้ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทู้ ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้ กระทู้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้ กระทู้ธรรม - กระทู้สุภาษิตที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย อัตตวรรค หมวดตน อัปมาทวรรค หมวดไม่ ประมาท กัมมวรรค หมวดกรรม กิลีสวรรค หมวดกิเลส ขันตีวรรค หมวดอดทน จิตตวรรค หมวดจิต ทานวรรค หมวดทาน อัมมวรรค หมวดธรรม ปภินกวรรค หมวดเบ็ดเตล็ด ปัญญาวรรค หมวดปัญญา	๖	๑๐
รวมภาคเรียนที่ ๑				๔๐	๑๐๐

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ จตุกกะ หมวด ๔	ส ๑.๑ ม.๓/๓	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค ปริเฉทที่ ๒ จตุกกะ หมวด ๔ - อบาย ๔ - อปัสเสนธรรม ๔	๑๘	๔๕

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			- อัปมัญญา ๔ - พระอรหันต์ ๔ - พระอริยบุคคล ๔ - อริยวงศ์ ๔ - อรูป ๔ - อวิชา ๔ - อาหาร ๔ - อุปาทาน ๔ - โอฆะ ๔ - กิจในอริยสัจ ๔ - ฌาน ๔ - ทักขิณาวิสุทธิ ๔ - ธรรมสมาทาน ๔ - พุทธบริษัท ๔ - พุทธบริษัท ๔ (อีกนัยหนึ่ง) - บุคคล ๔ - ปฏิปทา ๔ - ปฏิสัมภีทา ๔ - ภูมิ ๔ - มรรค ๔ - ผล ๔ - โยนิ ๔ - วรณะ ๔ - วิบัติ ๔		
๒	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ปัญจกะ หมวด ๕	ส ๑.๑ ม.๓/๔	ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ปัญจกะ หมวด ๕ - อนุปุปพิกถา ๕ - กามคุณ ๕ - จักขุ ๕ - ธรรมขันธ ๕ - ปีติ ๕ - มัจฉริยะ ๕ - มาร ๕ - วิญญาณ ๕ - วิมุตติ ๕ - เวทนา ๕	๒๒	๕๕

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			- สังวร ๕ - สุทธาวาส ๕ - พระอนาคามี ๕		
รวมภาคเรียนที่ ๒				๔๐	๑๐๐

หมายเหตุ : ในช่องจำนวนเวลา/ชั่วโมง และช่องน้ำหนักคะแนน สถานศึกษาสามารถกำหนดได้
ตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน แต่ไม่เกินจำนวนชั่วโมงและน้ำหนักคะแนนที่หน่วยกิตกำหนด
ในภาคการศึกษานั้นๆ

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๑/๑ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวินัย ทุกะ หมวด ๒

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวินัย ทุกะ หมวด ๒ - ธรรมมีอุปการะมาก ๒ - ธรรมเป็นโลกบาล ๒ - ธรรมอันทำให้งาม ๒ - บุคคลหาได้ยาก ๒	ชิ้นงาน (ใบความรู้) ได้แก่ - งานเขียน / บทความ เช่น เรียงความ จดหมาย โคลงกลอน การบรรยาย การเขียนตอบ ฯลฯ - ภาพ/แผนภูมิ เช่น แผนผัง แผนภูมิ วาดภาพ กราฟ ตาราง ฯลฯ - สิ่งประดิษฐ์ เช่น งานประดิษฐ์ งานแสดงนิทรรศการ หุ่นจำลอง ฯลฯ ภาระงาน (ใบงาน) ได้แก่ - การพูด/รายงานปากเปล่า เช่น การท่อง การอ่าน กล่าวรายงาน เขียนรายงาน โต้ว่าที่ นำเสนอ สัมภาษณ์ บทบาทสมมุติ ฯลฯ	ประเด็นประเมิน เช่น - หลักธรรมคำสอนในธรรมวินัย ทุกะ หมวด ๒ - ใบงาน - ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน - สนทนาซักถาม อภิปราย สรุปองค์ความรู้ เกณฑ์ประเมิน เช่น - ประเมินพฤติกรรม - ประเมินใบงาน - ประเมินผลงาน - ตอบข้อซักถามได้ - ทดสอบหลังเรียน เครื่องมือประเมิน เช่น - แบบทดสอบก่อนเรียน - แบบประเมินใบงาน - แบบประเมินผลงาน - แบบสังเกต	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสอนพุทธวิธี ๙ รูปแบบ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการปฏิบัติงานกลุ่ม - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสร้างความคิดรวบยอด - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการฝึกการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างคำถาม-คำตอบ ที่สอดคล้องกับปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการอื่นๆ (ตามความเหมาะสม)	ธรรมวินัย ทุกะ หมวด ๒ ๔ ชั่วโมง

--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๑/๒ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค ดิเกะ หมวด ๓

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค ดิเกะ หมวด ๓ - รตนะ ๓ - คุณของรตนะ ๓ - อาการที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน ๓ - โอวาทของพระพุทธเจ้า ๓ - ทุจจิต ๓ - สุจจิต ๓ - อกุศลมูล ๓ - กุศลมูล ๓ - สัมปยุตตญาณ ๓ - อปัณณกปฏิบัติ ๓ - บุญกิริยาวัตถุ ๓ - สามัญลักษณะ ๓				ธรรมวิภาค ดิเกะ หมวด ๓ ๘ ชั่วโมง

--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๑/๓ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค จตุกกะ หมวด ๔

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค จตุกกะ หมวด ๔ - วุฑฒิ ๔ - จักร ๔ - อคติ ๔ - อันตรายของพระภิกษุสามเณรผู้บวชใหม่ ๔ - ปธาน ๔ - อธิษฐานธรรม ๔ - อิทธิบาท ๔ - ควรทำความไม่ประมาทในที่ ๔ สถาน				ธรรมวิภาค จตุกกะ หมวด ๔ ๑๔ ชั่วโมง

- ควรทำความเข้าใจประมาณในที่ ๔ สถาน (อีกอย่างหนึ่ง) - ปาริสุทธิสถ ๔ - อารักขกัมมัฏฐาน ๔ - พรหมวิหาร ๔ - สติปัฏฐาน ๔ - ธาตุกัมมัฏฐาน ๔ - อริยสัจ ๔				
---	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๑/๔ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค ปัญจกะ หมวด ๕

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค ปัญจกะ หมวด ๕ - อนันตริยกรรม ๕ - อภินิหารปัจเจกชน ๕ - เวสัชชกรณธรรม ๕ - องค์แห่งภิกษุบวชใหม่ ๕ - องค์แห่งธรรมกถึก ๕				ธรรมวิภาค ปัญจกะ หมวด ๕ ๘ ชั่วโมง

- ธรรมสรวณานิสงส์ ๕ - พละ ๕ - นิเวศน์ ๕ - ขันธ ๕				
---	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๑/๕ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค ฉักกะ หมวด ๖

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	กิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค ฉักกะ หมวด ๖ - คารวะ ๖ - สาราณียธรรม ๖ - อายตนะภายใน ๖				ธรรมวิภาค ฉักกะ หมวด ๖ ๑๖ ชั่วโมง

- อายตนะภายนอก ๖ - วิญญาณ ๖ - ผัสสะ ๖ - เวทนา ๖ - ธาตุ ๖				
--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๑/๖ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค สัตตกะ หมวด ๗

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค สัตตกะ หมวด ๗				ธรรมวิภาค สัตตกะ หมวด ๗

- อปริหานิยธรรม ๗ - อริยทรัพย์ ๗ - สัมปยุตธรรม ๗ - สัมปยุตธรรม ๗ (อีกอย่างหนึ่ง) - โพชฌงค์ ๗				๑๔ ชั่วโมง
--	--	--	--	--------------------------------

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๑/๗ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค อัฐฐกะ หมวด ๘

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
-----------	-----------------	------------------------	--------------------------	--------------------

ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค อัฐกะหมวด ๘ - โลกธรรม ๘ - ลักษณะตัตสันธรรมวินัย ๘ - มรรค ๘				ธรรมวิภาค อัฐกะ หมวด ๘ ๘ ชั่วโมง
---	--	--	--	---

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๑/๘ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวินัย นวกะ หมวด ๙

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค นวกะ หมวด ๙ - มละ คือ มลทิน ๙				ธรรมวิภาค นวกะ หมวด ๙ ๒ ชั่วโมง

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๑/๙ รู้และเข้าใจหลักการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นตรี

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญ ของหลัก การเขียน เรียงความแก้กระทู้ธรรมนักธรรมชั้นตรี - ความหมายของเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - กระทู้สุภาษิตที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย อิตตวรรค หมวดตน อัปมาทวรรค หมวดไม่ประมาท กัมมวรรค หมวดกรรม กิลีสวรรค หมวดกิเลส โกธวรรค หมวดโกรธ ขันตีวรรค หมวดอดทน จิตตวรรค หมวดจิต ชยวรรค หมวดชนะ ทานวรรค หมวดทาน				เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นตรี ๖ ชั่วโมง

ทุกขวรรค หมวดทุกซ์				
--------------------	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๒/๑ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค ทสกะ หมวด ๑๐

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค ทสกะ หมวด ๑๐ - อกุศลกรรมบถ ๑๐ - กุศลกรรมบถ ๑๐ - บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ - ธรรมที่บรรพชิตควรพิจารณาเนืองๆ ๑๐ อย่าง - นาถกรรมธรรม ๑๐ - กถาวัตถุ ๑๐ - อนุสสติ ๑๐	ชิ้นงาน (ใบความรู้) ได้แก่ - งานเขียน / บท ความ เช่น เรียงความ จดหมาย โคลง กลอน การบรรยาย การเขียนตอบ ฯลฯ - ภาพ/แผนภูมิ เช่น แผนผัง แผนภูมิ วาดภาพ กราฟ ตาราง ฯลฯ - สิ่งประดิษฐ์ เช่น งานประดิษฐ์ งานแสดงนิทรรศการ หุ่นจำลอง ฯลฯ ภาระงาน (ใบงาน) ได้แก่ - การพูด/รายงานปากเปล่า เช่น การท่อง การอ่าน กล่าวรายงาน เขียนรายงาน โต้ว่าที่ นำเสนอ	ประเด็นประเมิน เช่น - หลักธรรมคำสอนในธรรมวิภาค ทสกะ หมวด ๒ - ใบงาน - ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน - สนทนาซักถาม อภิปราย สรุปองค์ความรู้ เกณฑ์ประเมิน เช่น - ประเมินพฤติกรรม - ประเมินใบงาน - ประเมินผลงาน - ตอบข้อซักถามได้ - ทดสอบหลังเรียน เครื่องมือประเมิน เช่น - แบบทดสอบก่อนเรียน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสอน พุทธวิธี ๙ รูปแบบ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการปฏิบัติงานกลุ่ม - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสร้างความคิดรวบยอด - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการฝึกการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างคำถาม-คำตอบ ที่สอดคล้องกับปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการอื่นๆ (ตามความเหมาะสม)	ธรรมวิภาค ทสกะ หมวด ๑๐ ๒๐ ชั่วโมง

	สัมภาษณ์ บทบาทสมมุติ ฯลฯ	- แบบประเมินใบงาน - แบบประเมินผลงาน - แบบสังเกต		
--	--------------------------	---	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๒/๒ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค หมวดเบ็ดเตล็ด

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	กิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรมวิภาค หมวด เบ็ดเตล็ด - อุปกิเลส ๑๖ - โพธิปักขิยธรรม ๓๗				ธรรมวิภาค หมวดเบ็ดเตล็ด ๔ ชั่วโมง

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	กิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม **ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒**

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๒/๓ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในคิปปิปฏิบัติ จตุกกะ หมวด ๔

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในคิปปิปฏิบัติ จตุกกะ หมวด ๔ - กรรมกิลเลส ๔ - อบายมุข ๔ - ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ ๔				คิปปิปฏิบัติ จตุกกะ หมวด ๔ ๑๒ ชั่วโมง

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
- สัมปรายิกัตถประโยชน์ ๔ - มิตตปฏิรูป ๔ - มิตรแท้ ๔				

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๒/๓ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในคิปปิปฏิบัติ จตุกกะ หมวด ๔

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
-----------	-----------------	------------------------	--------------------------	--------------------

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในคิหิปฏิบัติ จตุกกะ หมวด ๔ - สังคหวัตถุ ๔ - สุขของคฤหัสถ์ ๔ - ความปรารถนาที่สมหวังได้โดยยาก ๔ - ธรรมเป็นเหตุให้สมหมาย ๔ - ตระกูลอันมั่งคั่งจะตั้งอยู่ไม่ได้นานเพราะสถาน ๔ - ฆราวาสธรรม ๔				คิหิปฏิบัติ จตุกกะ หมวด ๔ ๒๐ ชั่วโมง

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม

เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๒/๔ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในคิหิปฏิบัติ ปัญจกะ หมวด ๕

สาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในคิหิปฏิบัติ ปัญจกะ หมวด ๕ - ประโยชน์เกิดแต่การถือเอาโภคทรัพย์ ๕ - เบญจศีล - มิจฉาวณิชชา ๕ - สมบัติของอุบาสก ๕				คิหิปฏิบัติ ปัญจกะ หมวด ๕ ๑๖ ชั่วโมง

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๒/๕ รู้และเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในคิปปิปฏิบัติ ฉักกะ หมวด ๖

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในคิปปิปฏิบัติ ฉักกะ หมวด ๖ - ทิศ ๖ - อบายมุข ๖				คิปปิปฏิบัติ ฉักกะ หมวด ๖ ๔ ชั่วโมง

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม **ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒**

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๒/๖ รู้และเข้าใจหลักการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นตรี

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักการเขียน เรียงความแก้กระทู้ธรรมนักธรรมชั้นตรี - ความหมายของเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม				เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นตรี ๖ ชั่วโมง

- กระฐุภาชิตที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย - ธัมมวรรค หมวดธรรม - ปกิณณการวรรค หมวดเบ็ดเตล็ด - ปัญญาวรรค หมวดปัญญา - ปมาทวรรค หมวดประมาท - ปาปวรรค หมวดบาป - ปญญาวรรค หมวดบุญ - วาจาวรรค หมวดวาจา - สังขวรรค หมวดความสัสถ์ - สติวรรค หมวดสติ - สีลวรรค หมวดศีล				
--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๓/๑ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทุกะ หมวด ๒

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทุกะ หมวด ๒ - พระอริยบุคคล ๒ - กัมมัฏฐาน ๒	ชิ้นงาน (ใบความรู้) ได้แก่ - งานเขียน/บทความ เช่น เรียงความ จดหมาย โคลง กลอน การบรรยาย การเขียนตอบ ฯลฯ	ประเด็นประเมิน เช่น - หลักธรรมคำสอนในธรรมวิภาค ทุกะ หมวด ๒ - ใบงาน - ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสอนพุทธวิธี ๙ รูปแบบ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการปฏิบัติงานกลุ่ม	ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทุกะ หมวด ๒ ๑๒ ชั่วโมง

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
- กาม ๒ - ทิณฺณ ๒ - เทศนา ๒ - ธรรม ๒ (๑) - ธรรม ๒ (๒) - ธรรม ๓ (๔) - นิพพาน ๒ - บุปผา ๒ - ปฏิสันถาร ๒ - ปริเยสนา ๒ - ปาพจน์ ๒ - รูป ๒ - วิมุตติ ๒ - สังขาร ๒ - สมาริ ๒ - สุข ๒ / สุข ๒ (อีกอย่างหนึ่ง) - สุทธิ ๒	- ภาพ/แผนภูมิ เช่น แผนผังแผนภูมิ วาดภาพ กราฟ ตาราง ฯลฯ - สิ่งประดิษฐ์ เช่น งานประดิษฐ์งานแสดงนิทรรศการ หุ่นจำลอง ฯลฯ ภาระงาน (ใบงาน) ได้แก่ - การพูด/รายงานปากเปล่า เช่น การท่อง การอ่าน กล่าวรายงาน เขียนรายงาน ได้อาที่ นำเสนอ สัมภาษณ์ บทบาทสมมุติ ฯลฯ	- สนทนาซักถาม อภิปราย สรุปองค์ความรู้ เกณฑ์ประเมิน เช่น - ประเมินพฤติกรรม - ประเมินใบงาน - ประเมินผลงาน - ตอบข้อซักถามได้ - ทดสอบหลังเรียน เครื่องมือประเมิน เช่น - แบบทดสอบก่อนเรียน - แบบประเมินใบงาน - แบบประเมินผลงาน - แบบสังเกต	- จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสร้างความคิดรวบยอด - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการฝึกการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างคำถาม-คำตอบ ที่สอดคล้องกับปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการอื่นๆ (ตามความเหมาะสม)	

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม **ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓**

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๓/๒ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ดิกะ หมวด ๓

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
-----------	-----------------	------------------------	--------------------------	--------------------

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ติกะ หมวด ๓ - อกุศลวิตก ๓ - กุศลวิตก ๓ - อัคคี ๓ - อัตถะ ๓ - อธิปเตยยะ ๓ - อนุตตริยะ ๓ - อภิสังขาร ๓ - อาสวะ ๓ - กรรม ๓ - ทวาร ๓ - ญาณ ๓ - ญาณ ๓ (อีกนัยหนึ่ง) - ตัณห ๓ - ทิณฺณิ ๓ - เทพ ๓ - ธรรมนิยาม ๓ - นิमित ๓ - ภาวนา ๓ - ปริญญา ๓ - ปหาน ๓ - ปาฏิหาริยะ ๓				ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ติกะ หมวด ๓ ๒๒ ชั่วโมง

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
- ปิฎก ๓ - พุทธจริยา ๓ - ภาพ ๓ - โลก ๓ - โลก ๓ (อีกนัยหนึ่ง) - วัฏฏะ ๓ - วิชชา ๓ - วิโมกข์ ๓ - สมภาติ ๓ - วิเวก ๓ - สังขตลักษณะ ๓ - สังขาร ๓ - สัทธรรม ๓ - สมบัติ ๓ - ลีลา ๓ - โสตาบัน ๓				

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๓/๓ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ จตุกกะ หมวด ๔

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ จตุกกะ หมวด ๔ - อบาย ๔ - อปัสเสนธรรม ๔ - อัปมัญญา ๔ - พระอรหันต์ ๔ - พระอริยบุคคล ๔ - อริยวงศ์ ๔ - อรูป ๔ - อวิชชา ๔ - อาหาร ๔ - อุปาทาน ๔ - โอรส ๔ - กิจในอริยสัจ ๔ - ฌาน ๔ - ทักขิณวิสุทธิ ๔ - ธรรมสมาทาน ๔				ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ จตุกกะ หมวด ๔ ๑๘ ชั่วโมง

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
- พุทธบริษัท ๔ - พุทธบริษัท ๔ (อิกนัยหนึ่ง) - บุคคล ๔ - ปฏิปทา ๔ - ปฏิสัมภิทา ๔ - ภูมิ ๔ - มรรค ๔ - ผล ๔ - โยนิ ๔ - วรรณะ ๔ - วิบัติ ๔				

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๓/๔ วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ปัญจกะ หมวด ๕

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ปัญจกะ หมวด ๕ - อนุปพพิกขา ๕ - กามคุณ ๕ - จักขุ ๕ - ธรรมชั้น ๕ - ปิติ ๕ - มัจฉริยะ ๕				ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ปัญจกะ หมวด ๕ ๒๒ ชั่วโมง

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
- มาร ๕ - วิญญาน ๕ - วิมุตติ ๕ - เวทนา ๕ - สังวร ๕ - สุทธาวาส ๕ - พระอนาคามี ๕				

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๓/๕ รู้และเข้าใจหลักการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นโท

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของหลักการเขียน เรียงความแก้กระทู้ธรรมนักธรรมชั้นโท - ความหมายของเรียงความแก้กระทู้ธรรม				เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นโท

- ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - กระทำสุภาสิตที่ควรท่องจำ ประกอบด้วย อัตตวรรค หมวดตน อัปมาทวรรค หมวดไม่ความประมาท กัมมวรรค หมวดกรรม กิเลสวรรค หมวดกิเลส ขันตีวรรค หมวดอดทน จิตตวรรค หมวดจิต ทานวรรค หมวดทาน อัมมวรรค หมวดธรรม ปภินณการวรรค หมวดเบ็ดเตล็ด ปัญญาวรรค หมวดปัญญา				๖ ชั่วโมง
--	--	--	--	------------------------

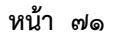

ประเด็นการประเมิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ระดับคุณภาพ			
	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑
วิภาค สัตตกะ หมวด ๗	ธรรมวิภาค สัตตกะ หมวด ๗ ได้ถูกต้อง และสมบูรณ์	ธรรมวิภาค สัตตกะ หมวด ๗ ได้ถูกต้อง แต่ไม่สมบูรณ์	ธรรมวิภาค สัตตกะ หมวด ๗ ได้บางส่วน และไม่สมบูรณ์	ธรรมวิภาค สัตตกะ หมวด ๗ ได้น้อยและ ไม่สมบูรณ์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๑/๗ รู้และเข้าใจหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาค อัฐกะ หมวด ๘	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิภาค อัฐกะ หมวด ๘ ได้ถูกต้อง และสมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิภาค อัฐกะ หมวด ๘ ได้ถูกต้อง แต่ไม่สมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิภาค อัฐกะ หมวด ๘ ได้บางส่วน และไม่สมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิภาค อัฐกะ หมวด ๘ ได้น้อยและ ไม่สมบูรณ์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๑/๘ รู้และเข้าใจหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาค นวกะ หมวด ๙	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิภาค นวกะ หมวด ๙ ได้ถูกต้อง และสมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิภาค นวกะ หมวด ๙ ได้ถูกต้อง แต่ไม่สมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิภาค นวกะ หมวด ๙ ได้บางส่วน และไม่สมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิภาค นวกะ หมวด ๙ ได้น้อยและ ไม่สมบูรณ์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๑/๙ รู้และเข้าใจหลักการเขียน เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นตรี	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักการเขียน เรียงความแก้กระทู้ ธรรมนักธรรมชั้นตรี ได้ถูกต้องและ สมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักการเขียน เรียงความแก้กระทู้ ธรรมนักธรรมชั้นตรี ได้ถูกต้องแต่ไม่ สมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักการเขียน เรียงความแก้กระทู้ ธรรมนักธรรมชั้นตรี ได้บางส่วนและไม่ สมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักการเขียน เรียงความแก้กระทู้ ธรรมนักธรรมชั้นตรี ได้น้อยและไม่สมบูรณ์

การวัดและประเมินผลสาระการเรียนรู้ธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ประเด็นการประเมิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ระดับคุณภาพ			
	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๒/๑ รู้และเข้าใจหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาค ทสกะ หมวด ๑๐	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิภาค ทสกะ หมวด ๑๐ ได้ถูกต้อง และสมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิภาค ทสกะ หมวด ๑๐ ได้ถูกต้อง แต่ไม่สมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิภาค ทสกะ หมวด ๑๐ ได้ บางส่วน และไม่ สมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิภาค ทสกะ หมวด ๑๐ ได้น้อย และไม่สมบูรณ์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๒/๒ รู้และเข้าใจหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาค หมวดเบ็ดเตล็ด	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิภาค หมวด เบ็ดเตล็ดได้ถูกต้อง และสมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิภาค หมวด เบ็ดเตล็ดได้ถูกต้องแต่ ไม่สมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิภาค หมวด เบ็ดเตล็ดได้บางส่วน และไม่สมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิภาค หมวด เบ็ดเตล็ดได้น้อยและ ไม่สมบูรณ์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๒/๓ รู้และเข้าใจหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในคิ ติปฏิบัติ จตุกกะ หมวด ๔	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน คิติปฏิบัติ จตุกกะ หมวด ๔ ได้ถูกต้อง และสมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน คิติปฏิบัติ จตุกกะ หมวด ๔ ได้ถูกต้อง แต่ไม่สมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน คิติปฏิบัติ จตุกกะ หมวด ๔ ได้บางส่วน และไม่สมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใน คิติปฏิบัติ จตุกกะ หมวด ๔ ได้น้อยและ ไม่สมบูรณ์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๒/๔ รู้และเข้าใจหลักธรรมทาง	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง	นักเรียนรู้และเข้าใจ หลักธรรมทาง

การวัดและประเมินผลสาระการเรียนรู้ธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ประเด็นการประเมิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ระดับคุณภาพ			
	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๓/๑ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาคปริเฉทที่ ๒ ทุกะ หมวด ๒	นักเรียนวิเคราะห์ หลัก ธรรม ท าง พระพุทธศาสนาใน ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทุกะ หมวด ๒ ได้ ถูกต้องและสมบูรณ์	วิเคราะห์หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา ในธรรมวิภาคปริเฉท ที่ ๒ ทุกะ หมวด ๒ ได้ ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์	วิเคราะห์หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา ในธรรมวิภาคปริเฉท ที่ ๒ ทุกะ หมวด ๒ ได้ บาง ส่วน และ ไม่ สมบูรณ์	วิเคราะห์หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา ในธรรมวิภาคปริเฉท ที่ ๒ ทุกะ หมวด ๒ ได้ น้อยและไม่สมบูรณ์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๓/๒ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาคปริเฉทที่ ๒ ดิเก หมวด ๓	วิเคราะห์หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา ในธรรมวิภาคปริเฉท ที่ ๒ ดิเก หมวด ๓ ได้ ถูกต้องและสมบูรณ์	วิเคราะห์หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา ในธรรมวิภาคปริเฉท ที่ ๒ ดิเก หมวด ๓ ได้ ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์	วิเคราะห์หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา ในธรรมวิภาคปริเฉท ที่ ๒ ดิเก หมวด ๓ ได้ บาง ส่วน และ ไม่ สมบูรณ์	วิเคราะห์หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา ในธรรมวิภาคปริเฉท ที่ ๒ ดิเก หมวด ๓ ได้ น้อยและไม่สมบูรณ์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๓/๓ วิเคราะห์หลักธรรมทาง	วิเคราะห์หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา	วิเคราะห์หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา	วิเคราะห์หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา	วิเคราะห์หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา

ประเด็นการประเมิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ระดับคุณภาพ			
	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑
พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาคปริเฉทที่ ๒ จตุกกะ หมวด ๔	ในธรรมวิภาคปริเฉท ที่ ๒ จตุกกะ หมวด ๔ ได้ ถูก ตั อ ง แ ล ะ สมบูรณ์	ในธรรมวิภาคปริเฉท ที่ ๒ จตุกกะ หมวด ๔ ได้ ถูก ตั อ ง แต่ไม่ สมบูรณ์	ในธรรมวิภาคปริเฉท ที่ ๒ จตุกกะ หมวด ๔ ได้ บาง ส่วน และ ไม่ สมบูรณ์	ในธรรมวิภาคปริเฉท ที่ ๒ จตุกกะ หมวด ๔ ได้น้อยและไม่สมบูรณ์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๓/๔ วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในธรรม วิภาคปริเฉทที่ ๒ ปัญจกะ หมวด ๕	วิเคราะห์หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา ในธรรมวิภาคปริเฉท ที่ ๒ ปัญจกะ หมวด ๕ ได้ ถูก ตั อ ง แ ล ะ สมบูรณ์	วิเคราะห์หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา ในธรรมวิภาคปริเฉท ที่ ๒ ปัญจกะ หมวด ๕ ได้ ถูก ตั อ ง แต่ไม่ สมบูรณ์	วิเคราะห์หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา ในธรรมวิภาคปริเฉท ที่ ๒ ปัญจกะ หมวด ๕ ได้ บาง ส่วน และ ไม่ สมบูรณ์	วิเคราะห์หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา ในธรรมวิภาคปริเฉท ที่ ๒ ปัญจกะ หมวด ๕ ได้น้อยและไม่ สมบูรณ์
มาตรฐาน ส ๑.๑ ม.๓/๕ รู้และเข้าใจหลักการเขียน เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นโท	นักเรียนรู้และเข้าใจ ห ลั ก ก า ร เชื ย น เรียงความแก้กระทู้ ธรรมนักธรรมชั้นโท ได้ ถูก ตั อ ง แ ล ะ สมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ ห ลั ก ก า ร เชื ย น เรียงความแก้กระทู้ ธรรมนักธรรมชั้นโท ได้ ถูก ตั อ ง แต่ไม่ สมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ ห ลั ก ก า ร เชื ย น เรียงความแก้กระทู้ ธรรมนักธรรมชั้นโท ได้ บาง ส่วน และ ไม่ สมบูรณ์	นักเรียนรู้และเข้าใจ ห ลั ก ก า ร เชื ย น เรียงความแก้กระทู้ ธรรมนักธรรมชั้นโท ได้น้อยและไม่สมบูรณ์

ภาคผนวก

เทคนิควิธีสอนของพระพุทธเจ้า

๑. การทำนามธรรมให้เป็นรูปธรรม

ทำของยากให้ง่าย ธรรมเป็นเรื่องนามธรรมที่มีเนื้อหาลึกซึ้ง ยากที่จะเข้าใจ ยิ่งเป็นธรรมระดับสูงที่สุดก็ยิ่งลึกล้ำคัมภีร์ภาพยิ่งขึ้น.....ความสำเร็จแห่งภารกิจการสั่งสอนประชาชนส่วนหนึ่ง เพราะพระองค์ทรงใช้เทคนิควิธีการทำของยากให้ง่าย เช่น

๑.๑ การใช้อุปมาอุปไมย วิธีนี้เป็นวิธีทรงใช้บ่อยที่สุดวิธีหนึ่ง เพราะทำให้ผู้ฟังมองเห็นภาพและเข้าใจง่าย โดยไม่ต้องเสียเวลาอธิบายความให้ยืดยาว

๑.๒ ยกนิทานประกอบ เป็นเทคนิคหรือกลวิธีหนึ่งที่พระพุทธองค์ทรงใช้บ่อย

๑.๓ ใช้อุปกรณ์หรือสื่อการสอน เทคนิควิธีสอนด้วยการกระทำของยากให้ง่าย หรือทำนามธรรมให้เป็นรูปธรรมนอกจากใช้อุปมาอุปไมยและเล่านิทานประกอบแล้ว ยังมีอีกวิธีหนึ่งอันเป็นวิธีที่พระพุทธองค์ทรงใช้มากพอๆ กับสองวิธีข้างต้น คือ การใช้สื่ออุปกรณ์หรือใช้สื่อการสอน

๒. ทำตนเป็นตัวอย่าง

ในแง่ของการสอนอาจแบ่งออกเป็น ๒ อย่าง คือ

๒.๑ ทำให้ดู หรือสาธิตให้ดู

๒.๒ ปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง

๓. ใช้ถ้อยคำเหมาะสม

การสอนที่จะประสบความสำเร็จ ผู้สอนจะต้องรู้จักใช้คำ ต้องให้ผู้ฟังรู้สึก ว่า ผู้พูดพูดด้วยเมตตาจิต มิใช่พูดด้วยความมุ่งร้าย

๔. เลือกสอนเป็นรายบุคคล

ผู้สอนต้องรู้ว่าคนฟังนั้นต่างภูมิหลังต่างความสนใจ ต่างระดับสติปัญญาการเรียนรู้ เพราะฉะนั้นการเลือกสอนเป็นรายบุคคลจะช่วยให้การสอนประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ถ้าทำได้ก็ควรใช้วิธีนี้ แม้จะสอนเป็นกลุ่มก็ต้องเอาใจใส่นักเรียนที่มีปัญหาเป็นรายบุคคลให้ได้

๕. รู้จักจังหวะและโอกาส

ดูความพร้อมของผู้เรียน รู้จักคอยจังหวะอันเหมาะสม ถ้าผู้เรียนไม่พร้อมก็เหนื่อยเปล่า

๖. ยืดหยุ่นในการใช้เทคนิควิธี

เทคนิควิธีบางอย่างใช้ได้ผลในวันนี้ ต่อไปวันข้างหน้าอาจใช้ไม่ได้ก็ได้ จึงควรยืดหยุ่นวิธีการ

๗. การเสริมแรง

มีคำพุทธสรรเสริญพระพุทธเจ้าว่า “ทรงชมคนที่ควรชม ตำหนิคนที่ควรตำหนิ” การชมเป็นการยอมรับความสามารถหรือให้กำลังใจให้ทำอย่างนั้นยิ่งขึ้นไป การตำหนิเป็นการตักเตือนมิให้ประพฤตินั้นอีกต่อไป

หลักสำคัญคือหลักการใหญ่ๆ ของการสอนไม่ว่าจะสอนเรื่องอะไรก็มีอยู่ ๓ หลัก คือ

๑. หลักเกี่ยวกับเนื้อหาที่สอน
๒. หลักเกี่ยวกับตัวผู้เรียน
๓. หลักเกี่ยวกับตัวการสอน

ก. เกี่ยวกับเนื้อหา

คนจะสอนคนอื่นต้องรู้ว่าเขาเรื่องอะไรมาสอนเขาเสียก่อน ไม่ใช่คิดแต่วิธีการสอนว่าจะสอนอย่างไร ต้องคิดก่อนว่า จะเอาอะไรไปสอนเขา พระพุทธเจ้าแนะนำว่าผู้สอนต้องคำนึงเสมอว่า ต้องสอนสิ่งที่รู้เห็นหรือเข้าใจง่ายไปหาสิ่งที่เข้าใจยาก

๑. สอนเนื้อหาที่ลุ่มลึกลงไปตามลำดับ
๒. สอนด้วยของจริง
๓. สอนตรงตามเนื้อหา
๔. สอนมีเหตุผล
๕. สอนเท่าที่จำเป็นจะต้องรู้
๖. สอนสิ่งที่มีความหมายและเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน

ข. เกี่ยวกับตัวผู้เรียน

๑. พุทธองค์จะทรงสอนใคร ทรงดูบุคคลผู้รับการสอนหรือผู้เรียนก่อนว่าบุคคลนั้นๆ เป็นคนประเภทใด มีพื้นความรู้ ความเข้าใจหรือความพร้อมแค่ไหนและควรจะสอนอะไร แค่นั้น

๒. นอกจากดูความแตกต่างของผู้เรียนแล้ว ยังต้องดูความพร้อมของผู้เรียนด้วย
๓. สอนให้ผู้เรียนทำด้วยตนเอง
๔. ผู้เรียนจะต้องมีบทบาทพร้อมด้วย
๕. ครูต้องเอาใจใส่ผู้เรียนที่มีปัญหาเป็นพิเศษ

ค. เกี่ยวกับตัวการสอน

๑. สร้างความสนใจในการสอนคนนั้น (การนำเข้าสู่บทเรียน)
๒. สร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้ปลอดภัย
๓. มุ่งสอนเนื้อหา มุ่งให้ผู้ฟังเกิดความรู้ความเข้าใจและเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดี
๔. ตั้งใจสอน สอนโดยเคารพ ถือว่างานสอนเป็นงานสำคัญ
๕. ใช้ภาษาเหมาะสม ผู้สอนคนอื่นควรมีความสามารถในการสื่อสาร ใช้คำพูดที่ถูกต้องและเหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์

หลักการสอนแนวพุทธวิธี

พระพุทธเจ้านั้นทรงเป็นพระบรมครู ยอดครูของผู้สอน พระองค์ทรงมีหลักการในการสอนมากมายหลายหลักการ เรียกว่า “หลัก ๔ ส” คือ

๑. สันตัสสนา อธิบายให้เห็นชัดแจ้ง เหมือนจูงมือให้มาด้วยตา
 ๒. สมาทปนา ชักจูงให้เห็นจริงเห็นจังตาม ชวนให้คล้อยตาม จนยอมรับเอาไปปฏิบัติ
 ๓. สมุตเตสนา ระวังเกิดความกล้าหาญ มีกำลังใจ มั่นใจว่าทำได้ไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรคที่มีมา
 ๔. สัมปหังสนา มีวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้ฟังร่าเริง เบิกบาน ฟังไม่เบื่อ เปี่ยมล้นไปด้วยความหวัง
- สรุปหลักการทั่วไปของการสอน คือ แจ่มแจ้ง-จูงใจ-หาญกล้า-ร่าเริง

หลักการสอนพุทธวิธีแบบสนทนา (สากัจฉา หรือธรรมสากัจฉา)

เป็นวิธีที่ทรงใช้บ่อยที่สุด พระองค์ชอบใช้วิธีนี้อาจเป็นด้วยว่าผู้ฟังได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นทำให้การเรียนการสอนสนุกไม่รู้สีกว่าตนกำลัง “เรียน” หรือกำลัง “ถูกสอน” แต่จะรู้สีกว่าตนกำลังสนทนาปราศรัยกับพระพุทธองค์อย่างสนุกสนาน

หลักการสอนพุทธวิธีแบบตอบปัญหา (ปุจฉา-วิสัชนา)

ผู้ถามปัญหาอาจถามด้วยจุดประสงค์หลายอย่าง เช่น

๑. บางคนถามเพื่อต้องการคำตอบในเรื่องที่สงสัยมานาน
๒. บางคนถามเพื่อลองภูมิว่าคนตอบรู้หรือไม่
๓. บางคนถามเพื่อข่มหรือปราบให้ผู้ตอบอับอาย
๔. บางคนถามเพื่อเทียบเคียงกับความเชื่อหรือคำสอนในลัทธิศาสนาของตน

พระพุทธองค์ตรัสรู้ว่าการตอบปัญหาใดๆ ต้องดูลักษณะของปัญหาและเลือกวิธีตอบให้ถูกต้องเหมาะสมพระองค์จำแนกประเภทของปัญหาไว้ ๔ ประการ คือ

๑. ปัญหาบางอย่างต้องตอบตรงไปตรงมา
๒. ปัญหาบางอย่างต้องย้อนถามก่อนจึงตอบ
๓. ปัญหาบางอย่างต้องแยกความตอบ
๔. ปัญหาบางอย่างต้องตัดบทไปเลยไม่ตอบ

วิธีคิดแบบอริยสัจ/คิดแบบแก้ปัญหา

เป็นการคิดแบบแก้ปัญหาเรียกว่า “วิธีแห่งความดับทุกข์” จัดเป็นวิธีคิดแบบหลักอย่างหนึ่งเป็นวิธีคิดตามเหตุและผลหรือเป็นไปตามเหตุและผล สืบสาวจากผลไปหาเหตุแล้วแก้ไขและทำการที่ต้นเหตุ จัดเป็น ๒ คู่ คือ

คู่ที่ ๑ ทุกข์เป็นผล เป็นตัวปัญหา เป็นสถานการณ์ที่ประสบ ซึ่งไม่ต้องการ

สมุทัยเป็นเหตุ เป็นที่มาของปัญหา เป็นจุดที่จะต้องกำจัดหรือแก้ไข จึงจะพ้นจากปัญหาได้
คู่ที่ ๒ นิโรธเป็นผล เป็นภาวะสิ้นปัญหา เป็นจุดหมายซึ่งต้องการจะเข้าถึง
มรรคเป็นเหตุ เป็นวิธีการ เป็นข้อปฏิบัติที่ต้องกระทำให้ในการแก้ไขสาเหตุ เพื่อบรรลุจุดหมายคือ
ภาวะสิ้นปัญหาอันได้แก่ความดับทุกข์

กระบวนการจัดกิจกรรมเรียนรู้

แบบพุทธวิธี ๙ อย่าง

๑. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบอุปมา-อุปไมย (การเปรียบเทียบ)

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- เปรียบเทียบนามธรรมกับรูปธรรมให้ผู้เรียนเห็นชัดเจน ครูผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วม
- ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นนามธรรมกับรูปธรรม

ขั้นฝึก

- ยกตัวอย่างสิ่งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม
- ผู้เรียนแต่ละรูปหรือแต่ละกลุ่มร่วมอภิปรายหรือนำเสนอสิ่งที่เป็นนามธรรมหรือรูปธรรม
- หาข้อสรุปเกี่ยวกับเนื้อหาที่เป็นนามธรรม-รูปธรรม

ขั้นประยุกต์

- ค้นคว้าสิ่งที่เป็นนามธรรมกับรูปธรรมในเนื้อหาอื่น ๆ นอกเหนือจากเนื้อหาที่กำหนดให้

๒. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบปุจฉา-วิสัชนา (การถาม-ตอบ)

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- การทำหน้าที่เป็นผู้ถาม-ตอบที่ถูกต้องเหมาะสมแก่กาลเทศะ
- วิธีถาม-ตอบ (ตอบทันทีเมื่อมีผู้ถาม, ตอบแบบมีเงื่อนไข, ย้อนถามผู้ถามก่อนแล้วจึงตอบ, นั่งเสียไม่ตอบ เป็นต้น)

ขั้นฝึก

- ตัวอย่างการถาม-ตอบ
- ถาม-ตอบแบบคนต่อคน, ถาม-ตอบแบบกลุ่มต่อกลุ่ม, ถาม-ตอบแบบกลุ่มต่อคน เป็นต้น
- หาข้อสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับการถาม-ตอบ

ขั้นประยุกต์

- ค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากเนื้อหาที่กำหนดไว้ในแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๓. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบธรรมสาส์น (การสนทนา)

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- ครูผู้สอนเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหรือจำลองสถานการณ์

ขั้นฝึก

- ผู้เรียน/ครูผู้สอน-อภิปรายในประเด็นที่เป็นปัญหา หัวข้อ หรือสถานการณ์ ตามเนื้อหาที่กำหนด
- หาข้อสรุปในประเด็นที่เป็นปัญหา หัวข้อ หรือสถานการณ์จากการสนทนาอภิปราย

ขั้นประยุกต์

- ศึกษาเพิ่มเติมการสนทนา-อภิปรายของบุคคล, กลุ่มคน, ละคร, องค์กร ฯลฯ

๔. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบอริยสัจ ๔ (กำหนดปัญหา, ตั้งสมมุติฐาน, ทดลอง, วิเคราะห์ สรุป)

ขั้นสืบค้น (ทุกข์)

- กำหนดปัญหา, ที่มาของปัญหา, การเกิดปัญหา (ตามเนื้อหาที่กำหนด)

ขั้นเชื่อมโยง (สมุทัย)

- ตั้งสมมุติฐาน, การอนุมาน, การคาดคะเน, ความน่าจะเป็น, ปัจจัยเสี่ยง

ขั้นฝึก (นิโรธ)

- ทดลอง, เก็บข้อมูล
- วิเคราะห์, สรุปผล

ขั้นประยุกต์ (มรรค)

- การนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งอื่น ๆ นอกเหนือจากเนื้อหาที่เรียนรู้

๕. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบไตรสิกขา (ระเบียบวินัย, จิตใจแน่วแน่, แก้ปัญหาถูกต้อง)

ขั้นสืบค้น (ศีล)

- สร้างความมีระเบียบวินัย ความมีศรัทธา ความตระหนัก ความเข้าใจให้กับผู้เรียนพร้อมที่จะเรียน

ขั้นเชื่อมโยง (สมาธิ)

- ให้ผู้เรียนรวมพลังจิตใจ ความคิดอันแน่วแน่ในการตั้งใจฟัง ตั้งใจดู ตั้งใจจดจำและเห็นความสำคัญต่อเนื้อหาที่จะนำเสนอ

ขั้นฝึก (ปัญญา)

- ใช้สมาธิ จิตใจอันแน่วแน่ทำความเข้าใจกับปัญหา
- ค้นหาสาเหตุที่มาที่ไปของปัญหา
- แก้ไขปัญหาอย่างถูกต้องและถูกวิธี

ขั้นประยุกต์ (ปัญญา)

- ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้, เกิดปัญญาและมีมโนทัศน์ในเรื่องนั้นๆ ถูกต้อง

๖. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบพหุสูตร (ฟังมากๆ, เขียนมากๆ, ถามมากๆ, คติวิเคราะห์มากๆ)

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง (การสร้างศรัทธา)

- การจัดบรรยากาศในการนำเข้าสู่บทเรียน
- การสร้างแรงจูงใจในการนำเข้าสู่บทเรียน
- บุคลิกภาพตลอดถึงการวางตัวที่เหมาะสมของผู้สอน
- การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

ขั้นฝึก (การฝึกทักษะ)

- กิจกรรมกลุ่ม/รายบุคคล
- การปฏิบัติ/การนำเสนอ/การแสดงออก
- ฝึกการเขียน, การฟัง, การถาม, และการคติวิเคราะห์

ขั้นประยุกต์ (การประเมิน)

- การประเมินตนเอง
- การประเมินของกัลยาณมิตร
- การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมและการนำไปประยุกต์ใช้

๗. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (การทำไว้ในใจโดยแยกกาย, การใช้ความคิดถูกวิธี)

แบบที่ ๑

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- ผู้เรียนรู้จักคิด คิดเป็น คิดอย่างมีระบบ
- ผู้เรียนรู้จักมอง รู้จักพิจารณา ไตร่ตรอง วิเคราะห์ สังเคราะห์

ขั้นฝึก

- ฝึกการคิดหาเหตุผล
- ฝึกการสืบค้นถึงต้นเค้า
- ฝึกการสืบสาวให้ตลอดสาย
- ฝึกการแยกแยะสิ่งนั้นๆ ปัญหา นั้นๆ ตามสภาวะแห่งเหตุและปัจจัย

ขั้นประยุกต์

- ผู้เรียนนำการใช้ความคิดอย่างถูกวิธีไปประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์ปัจจุบัน

๘. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (สร้างศรัทธาและวิธีคิดให้กับผู้เรียน)

แบบที่ ๒

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- ครูผู้สอนสร้างเจตคติที่ดีต่อผู้เรียน
- ครูผู้สอนเสนอปัญหาที่เป็นสาระสำคัญ, หัวเรื่อง

- ครูผู้สอนแนะแหล่งวิทยากร, แหล่งข้อมูล

ขั้นฝึก

- ผู้เรียนฝึกการรวบรวมข้อมูล
- ครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้เกิดกระบวนการคิดแก่ผู้เรียน เช่น คิดสืบค้นต้นเค้า, คิดสืบสาวตลอดสาย, คิดสืบค้นต้นปลาย, และคิดโยงสายสัมพันธ์
- ฝึกการสรุปประเด็น เปรียบเทียบ ประเมินค่า โดยวิธีอภิปราย ทดลอง ทดสอบ
- ดำเนินการเลือกและตัดสินใจ
- กิจกรรมฝึกปฏิบัติเพื่อพิสูจน์ผลการเลือกและตัดสินใจ

ขั้นประยุกต์

- สังเกตวิธีการปฏิบัติ ตรวจสอบ ปรับปรุง
- อภิปรายและสออลถาม
- สรุปบทเรียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- วัดและประเมินผลตามสภาพจริง

๙. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบอิทธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่เรียนรู้เสมอ, มุ่งมั่นและเอาใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิด วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อนนำไปใช้)

ขั้นสืบค้น (ฉันทะ)

- สร้างความพอใจและความสำคัญต่อสิ่งที่เรียนรู้ และสิ่งที่ได้รับ

ขั้นเชื่อมโยง (วิริยะ)

- ฟังให้หมด จดให้มาก ปากต้องไว ใจต้องคิด (หัวใจบัณฑิต สุ จิ ปุ ลิ)

ขั้นฝึก (จิตตะ)

- มุ่งมั่น โดยฝึกฟังมากๆ ฝึกคิดมากๆ ฝึกถามมากๆ และฝึกเขียนมากๆ

ขั้นประยุกต์ (วิมังสา)

- พิจารณา ไตร่ตรอง แยกแยะ อธิบาย นำเสนอ และประยุกต์ใช้

การนิยามศัพท์ขั้นตอน/กระบวนการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธี

สืบค้น หมายถึง สืบสาวราวเรื่อง, ค้นคว้าให้ได้เรื่อง

เชื่อมโยง หมายถึง ทำให้ติดเป็นเนื้อเดียวกัน, ทำให้ประสานกัน

ฝึก	หมายถึง ทำ เช่นบอก, แสดง, หรือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจจนเป็นหรือมีความชำนาญ
ประยุกต์	หมายถึง นำความรู้ในวิทยาการต่างๆ มาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้พระพุทธศาสนา (ธรรม พุทธประวัติ วินัย)
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนัก และปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และดำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ที่ขอปรับและเพิ่มเป็น...

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

- มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข (ใช้เป็นมาตรฐานสาระการเรียนรู้ธรรม, กระทั้ธรรม)
- มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนัก และปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี และดำรงรักษาพระพุทธศาสนา (ใช้เป็นมาตรฐานสาระการเรียนรู้พุทธประวัติ, ศาสนพิธี)
- มาตรฐาน ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ใช้เป็นมาตรฐานสาระการเรียนรู้วินัย, พระราชบัญญัติคณะสงฆ์)

ขอบข่ายเนื้อหาสาระการเรียนรู้ธรรม

ในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

สารการเรียนรู้ธรรม, กระทำธรรม

รหัส ม.๑ ส๒๑๒๑๑, ส๒๑๒๑๒ ม.๒ ส๒๒๒๑๑, ส๒๒๒๑๒ ม.๓ ส๒๓๒๑๑, ส๒๓๒๑๒

รหัส ม.๔ ส๒๑๒๑๑, ส๒๑๒๑๒ ม.๕ ส๒๒๒๑๑, ส๒๒๒๑๒ ม.๖ ส๒๓๒๑๑, ส๒๓๒๑๒

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนื้อหาหนักธรรมชั้นตรี	เนื้อหาหนักธรรมชั้นโท	เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก	เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก	เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก	เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก
ศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา ดังนี้ ----- ธรรม : ธรรมวิภาค ทุกะ หมวด ๒ - ธรรมมีอุปการะมาก ๒ - ธรรมเป็นโลกบาล ๒ - ธรรมอันทำให้งาม ๒ - บุคคลหาได้ยาก ๒ ติกะ หมวด ๓ - รตนะ ๓ - คุณของรตนะ ๓ - อาการที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน ๓	ศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา ดังนี้ ----- ธรรม : ธรรมวิภาค ทสกะ หมวด ๑๐ - อกุศลกรรมบถ ๑๐ - กุศลกรรมบถ ๑๐ - บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ - ธรรมที่บรรพชิตควรพิจารณาเนื่องๆ ๑๐ อย่าง พิจารณาเนื่องๆ ๑๐ อย่าง - นาถกรรมธรรม ๑๐ - กถาวัตถุ ๑๐ - อนุสสติ ๑๐ ปภินกณะ หมวดเบ็ดเตล็ด	ศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา ดังนี้ ----- ธรรม : ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ทุกะ หมวด ๒ - พระอริยบุคคล ๒ - กัมมัญฐาน ๒ - กาม ๒ - ทิณฐิ ๒ - เทศนา ๒ - ธรรม ๒ (๑) - ธรรม ๒ (๒) - ธรรม ๒ (๓) - นิพพาน ๒	ศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา ดังนี้ ----- ธรรม : ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ ฉิกกะ หมวด ๖ - อภิญา ๖ - อภิฐาน ๖ - จริต ๖ - ธรรมคุณ ๖ - ปิยรูป สาทรูป หมวดละหก ๑๐ หมวด - สวรรค์ ๖ สัตตกะ หมวด ๗ - อนุสัย ๗	ศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา ดังนี้ ----- ธรรม : ธรรมวิจารณ์ ส่วนปรมัตถปฏิบัติ ๑. นิพพิทา ความหน่าย ๒. วิราคะ ความสิ้นกำหนด ๓. วิมุตติ ความหลุดพ้น ๔. วิสุทธิ ความหมดจด ๕. สันติ ความสงบ ๖. นิพพาน ความดับทุกข์ ส่วนสังสารวัฏ คติ ๒ ๑. ทุกคติ	ศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา ดังนี้ ----- ธรรม : ธรรมวิจารณ์ วิปัสสนากัมมัญฐาน - ความหมายของวิปัสสนา - ผู้เจริญวิปัสสนากัมมัญฐานพึงรู้จักธรรม ๓ - ลักษณะ กิจ ผล เหตุและวิภาคของวิปัสสนา - วิธีเจริญวิปัสสนา (ตามนัยพระบาลี) - วิธีเจริญวิปัสสนา (ตามนัยอรรถกถา)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนื้อหาหนักธรรมชั้นตรี		เนื้อหาหนักธรรมชั้นโท		เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก	
- โอวาทของพระพุทธเจ้า ๓ - ทุจจิต ๓ - สุจจิต ๓ - อกุศลมูล ๓ - กุศลมูล ๓ - สัมปยุตตปิฎก ๓ - อปินณกปฏิบัติ ๓ - บุญกิริยาวัตถุ ๓ - สามัญลักษณะ ๓ จตุกกะ หมวด ๔ - วุฑฒิ ๔ - จักร ๔ - อคติ ๔ - อันตรายของพระภิกษุสามเณรผู้บวชใหม่ ๔ - ปธาน ๔ - อธิษฐานธรรม ๔ - อิทธิบาท ๔ - ควรทำความไม่ประมาทในที่ ๔ สถาน - ควรทำความไม่ประมาทในที่ ๔ สถาน (อีกอย่างหนึ่ง) - ปาริสุทธิศีล ๔ - อารักขกัมมัฏฐาน ๔	- อุปกิเลส ๑๖ - โพธิปักขิยธรรม ๓๗ ศึกษาหลักธรรม : คติปฏิบัติ ดังนี้ จตุกกะ หมวด ๔ - กรรมกิเลส ๔ - อบายมุข ๔ - ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ ๔ - สัมปรายิกัตถประโยชน์ ๔ - มิตตปฏิรูป ๔ - มิตรแท้ ๔ - สังคหวัตถุ ๔ - สุขของคฤหัสถ์ ๔ - ความปรารถนาที่สมหวังได้โดยยาก ๔ - ธรรมเป็นเหตุให้สมหมาย ๔ - ตระกูลอันมั่งคั่งจะตั้งอยู่ไม่ได้นานเพราะสถาน ๔ - ฆราวาสธรรม ๔ ปัญจกะ หมวด ๕ - ประโยชน์เกิดแต่การถือเอาโภคทรัพย์ ๕ - เบญจศีล - มิจฉาวนิชชา ๕	- บุชา ๒ - ปฏิสันถาร ๒ - ปริเยสนา ๒ - ปาพจน์ ๒ - รูป ๒ - วิมุตติ ๒ - สังฆาร ๒ - สมาธิ ๒ - สุข ๒ - สุข ๒ (อีกนัยหนึ่ง) - สุทธิ ๒ ติกะ หมวด ๓ - อกุศลวิตก ๓ - กุศลวิตก ๓ - อักคิ ๓ - อัตถะ ๓ - อธิปเตยยะ ๓ - อนุตตริยะ ๓ - อภิสังขาร ๓ - อาสวะ ๓ - กรรม ๓ - ทวาร ๓ - ญาณ ๓ - ญาณ ๓ (อีกนัยหนึ่ง)	- เมถุนสังโยค ๗ - วิญญานฐิติ ๗ - วิสุทธิ ๗ อัฐกะ หมวด ๘ - อริยบุคคล ๘ - อวิชา ๘ - วิชา ๘ - สมาบัติ ๘ นวกะ หมวด ๙ - อนุปปพวิหาร ๙ - พุทธคุณ ๙ - โลกุตตรธรรม ๙ - วิปัสสนาญาณ ๙ - สังฆคุณ ๙ - สัตตवास ๙ ทสกะ หมวด ๑๐ - อันตคาทิกทิกฐิติ ๑๐ - ทศพลญาณ ๑๐ - บารมี ๑๐ - มิจฉัตตะ ๑๐ - สัมมัตตะ ๑๐ - สังโยชน์ ๑๐ - สัญญา ๑๐ - สัทธรรม ๑๐	๒. สุกติ สมถกัมมัฏฐานและ พระพุทธคุณกถา - ความหมายของกัมมัฏฐาน - ความสำคัญของกัมมัฏฐาน - ความหมายของสมถกัมมัฏฐาน - ความหมายของสมถภาวนา - เหตุที่ต้องฝึกอบรมจิตให้เป็นสมาธิ ๑. หัวใจสมถกัมมัฏฐาน - นิ वर्ณ ๕ - หัวใจสมถกัมมัฏฐานแก่นิ वर्ณครอบงำ - นิ वर्ณ ๕ สงเคราะห์เข้าในจิต - กัมมัฏฐานอันเป็นที่สบาย - ฌาน ๒ - ความหมายขององค์ธรรมในรูปฌาน ๔ - องค์ฌานที่เป็นคู่ปรับกับนิ वर्ณ ๕ ๒. สมถภาวนา	- ปัจจเวกชนญาณ ๕ - อานิสงส์การเจริญวิปัสสนา วิปัสสากถา - ความหมายของวิปัสสากถา - ความเป็นมาของวิปัสสากถา - วิปัสสากถา ๓ - วิปัสสากถา ๔ - ธรรมที่เป็นเครื่องถอนวิปัสสากถา มหาสติปัฏฐานสูตร - ความหมายมหาสติปัฏฐาน - การเจริญสติปัฏฐานเพื่อผล ๕ อย่าง - ผู้เจริญสติปัฏฐานพึงประกอบด้วยคุณธรรม ๓ - มหาสติปัฏฐาน ๔ - อานิสงส์การเจริญสติปัฏฐาน ๔ คิริมานทสูตร - สัญญา ๑๐ - อารมณ์ ๑๖ ชั้น ในการเจริญอานาปานสติ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนื้อหาหนักธรรมชั้นตรี		เนื้อหาหนักธรรมชั้นโท		เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก	
- พรหมวิหาร ๔ - สติปัฏฐาน ๔ - ธาตุกัมมัญฐาน ๔ - อริยสัจ ๔ ปัญจกะ หมวด ๕ - อนันตริยกรรม ๕ - อภินิหารปัจเจกชน ๕ - เวสัชชกรณธรรม ๕ - องค์แห่งภิกษุขุขใหม่ ๕ - องค์แห่งธรรมกถึก ๕ - อัมมัสสวนานิสงส์ ๕ - พละ ๕ - นิรณ ๕ - ขันธ ๕ ฉักกะ หมวด ๖ - คารวะ ๖ - สาราณียธรรม ๖ - आयตนะภายใน ๖ - आयตนะภายนอก ๖ - วิญญาน ๖ - ผัสสะ ๖ - เวทนา ๖ - ธาตุ ๖ ลัตตะกะ หมวด ๗	- สมบัติของอุบาสก ๕ ฉักกะ หมวด ๖ - ทิศ ๖ - อบายมุข ๖ เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นตรี - ความหมายของเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - กระตุ้สุภาษิตที่ควรท่องจำประกอบด้วย - อัมมวรรค หมวดธรรม - ปกิณณวรรค หมวด - เบ็ดเตล็ด - ปัญญาวรรค หมวดปัญญา	- ตัณหา ๓ - ทิฏฐิ ๓ - เทพ ๓ - ธรรมนิยาม ๓ - นิमित ๓ - ภาวนา ๓ - ปริญญา ๓ - ปหาน ๓ - ปาฏิหาริยะ ๓ - ปิฎก ๓ - พุทธจริยา ๓ - ภพ ๓ - โลก ๓ - โลก ๓ (อีกนัยหนึ่ง) - วัฏฏะ ๓ - วิชชา ๓ - วิโมกข์ ๓ - สมาธิ ๓ - วิเวก ๓ - สังขตลักษณะ ๓ - สังขาร ๓ - สัทธรรม ๓ - สมบัติ ๓ - ลีลา ๓	เอกาทสกะ หมวด ๑๑ - ปัจจัยการ ๑๑ ทวาทสกะ หมวด ๑๒ - กรรม ๑๒ เตรสกะ หมวด ๑๓ - ชุติ ๑๓ ปณณสกะ หมวด ๑๕ - จริยะ ๑๕ เรียงความแก้กระทู้ธรรมโท - ความหมายของเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - กระตุ้สุภาษิตที่ควรท่องจำประกอบด้วย - ปมาทวรรค หมวดประมาณ	- ธรรมอันเป็นที่ตั้งของอารมณ์สมถภาวนา - สติปัฏฐาน ๔ - อารมณ์สมถกัมมัญฐาน ๔๐ - จริต ๖ - กัมมัญฐานอันเป็นที่สบายแก่จิต - นิमित ๓ - การเจริญสมถกัมมัญฐาน ๓ ระดับ - สมาธิ ๓ ระดับ - ฌานสมาบัติ ๒ - ประโยชน์ของการเจริญสมถภาวนา ๓. พระพุทธคุณกถา - พระพุทธคุณส่วนอดีตสมบัติ - พระพุทธคุณส่วนปรินิพพาน - ความหมายของพระพุทธคุณกถา - พระพุทธคุณโดยย่อ ๒	เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักเรียนชั้นเอก - ความหมายของเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - กระตุ้สุภาษิตที่ควรท่องจำประกอบด้วย - ปมาทวรรค หมวดประมาณ - ปาปวรรค หมวดบาป - ปุคควรรค หมวดบุคคล - ปุญญวรรค หมวดบุญ - มัจจุวรรค หมวดความตาย - วาจาวรรค หมวดวาจา - วิริยวรรค หมวดความเพียร - สัททวรรค หมวดศรัทธา - สีลวรรค หมวดศีล

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนื้อหาหนักธรรมขั้นตรี		เนื้อหาหนักธรรมขั้นโท		เนื้อหาหนักธรรมขั้นเอก	
- อปริหานิยธรรม ๗ - อริยทรัพย์ ๗ - สปัปฺรียสธรรม ๗ - สปัปฺรียสธรรม ๗ (อีกอย่างหนึ่ง) - โพชฌงค์ ๗ อฏฐกะ หมวด ๘ - โลกธรรม ๘ - ลักษณะตัดสินธรรมวินัย ๘ - มรรค ๘ นวกะ หมวด ๙ - มละ คือ มลทิน ๙ เรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นตรี - ความหมายของเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม	ปมาทวรรค หมวดประมาณ ปาปวรรค หมวดบาป ปุญญวรรค หมวดบุญ วาจาวรรค หมวดวาจา สังจวรรค หมวดความสัตย์ สติวรรค หมวดสติ สีลวรรค หมวดศีล	โสดาบัน ๓ จตุกกะ หมวด ๔ - อบาย ๔ - อปัสเสนธรรม ๔ - อัปปมัญญา ๔ - พระอรหันต์ ๔ - พระอริยกุศล ๔ - อริยวงศ์ ๔ - อรูป ๔ - อวิชา ๔ - อาหาร ๔ - อุปาทาน ๔ - โอฆะ ๔ - กิจในอริยสัจ ๔ - ฌาน ๔ - ทักขินาวิสูทธิ ๔ - ธรรมสมาทาน ๔ - พุทธบริษัท ๔ - พุทธบริษัท ๔ (อีกอย่างหนึ่ง) - บุคคล ๔ - ปฏิปทา ๔ - ปฏิสัมภิทา ๔ - ภูมิ ๔	ปาปวรรค หมวดบาป บุคลลวรรค หมวดบุคคล ปุญญวรรค หมวดบุญ มัจจุวรรค หมวดความตาย วาจาวรรค หมวดวาจา วิริยวรรค หมวดความเพียร สัทธาวรรค หมวดศรัทธา สีลวรรค หมวดศีล เสวนาวรรค หมวดคบหา	- พระพุทธรูป ๓ - พระพุทธรูปโดยย่อ ๒ (อีกนัยหนึ่ง) - พระพุทธรูป ๙ - อธิบายพระพุทธรูป บทว่า อรรถ - อธิบายพระพุทธรูป บทว่า สมมาสพทุโส - อธิบายพระพุทธรูป บทว่า - วิชชาจรณสมปนโน - อธิบายพระพุทธรูป บทว่า สุคติ - อธิบายพระพุทธรูป บทว่า โลกวิทู - อธิบายพระพุทธรูป บทว่า อนุตโตโร - ปุริสทมมสารถิ - อธิบายพระพุทธรูป บทว่า สตถา - เทวมนุสสานั - อธิบายพระพุทธรูป บทว่า พุทโธ - อธิบายพระพุทธรูป	เสวนาวรรค หมวดคบหา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนื้อหาหนักธรรมชั้นตรี		เนื้อหาหนักธรรมชั้นโท		เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก	
- ตัวอย่างการแต่งเรียงความ - แกักระทุ้ธรรม - กระทุ้สุภาษิตที่ควรท่องจำ - ประกอบด้วย - อัตตวรรค หมวดตน - อปปมาทวรรค หมวดไม่ - ประมาท - กัมมวรรค หมวดกรรม - กิเลสวรรค หมวดกิเลส - โกธวรรค หมวดโกรธ - ขันติวรรค หมวดอดทน - จิตตวรรค หมวดจิต - ขยวรรค หมวดชนะ - ทานวรรค หมวดทาน - ทุกขวรรค หมวดทุกข์		- มรรค ๔ - ผล ๔ - โยนิ ๔ - วรรณะ ๔ - วิบัติ ๔ ปัญจจะ หมวด ๕ - อนุพุพพิกา ๕ - กามคุณ ๕ - จักขุ ๕ - ธรรมชั้น ๕ - ปีติ ๕ - มัจฉริยะ ๕ - มาร ๕ - วิญญาน ๕ - วิมุตติ ๕ - เวทนา ๕ - สังวร ๕ - สุททาวาส ๕ - พระอนาคามี ๕ เรียงความแก้กระทุ้ธรรม นักธรรมชั้นโท - ความหมายของเรียงความ - แกักระทุ้ธรรม		บทว่า ภควา เรียงความแก้กระทุ้ธรรม นักธรรมชั้นเอก - ความหมายของเรียงความ - แกักระทุ้ธรรม - ทำนองเรียงความแก้กระทุ้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทุ้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทุ้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความ - แกักระทุ้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความ - แกักระทุ้ธรรม - กระทุ้สุภาษิตที่ควรท่องจำ - ประกอบด้วย - อัตตวรรค หมวดตน - อปปมาทวรรค หมวดไม่ - ประมาท - กัมมวรรค หมวดกรรม - กิเลสวรรค หมวดกิเลส - ขันติวรรค หมวดอดทน - จิตตวรรค หมวดจิต	

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนื้อหาหนักธรรมชั้นตรี		เนื้อหาหนักธรรมชั้นโท		เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก	
		- ทำนองเรียงความแก้กระทู้ธรรม - หลักเกณฑ์แต่งกระทู้ธรรม - หลักสำหรับอธิบายกระทู้ธรรม - รูปแบบการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - ตัวอย่างการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม - กระตุ้สุภาษิตที่ควรท่องจำประกอบด้วย อัตตวรรค หมวดตน อัปมาทวรรค หมวดไม่ประมาท กัมมวรรค หมวดกรรม กิเลสวรรค หมวดกิเลส ขันตีวรรค หมวดอดทน จิตตวรรค หมวดจิต ทานวรรค หมวดทาน อัมมวรรค หมวดธรรม ปณิณณวรรค หมวด เบ็ดเตล็ด ปัญญาวรรค หมวดปัญญา		ทานวรรค หมวดทาน อัมมวรรค หมวดธรรม ปณิณณวรรค หมวด เบ็ดเตล็ด ปัญญาวรรค หมวดปัญญา	

คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ที่ ๗๘๔ / ๒๕๕๘

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานยกร่างหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนา

โดยที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อให้สถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนได้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

ดังนั้น เพื่อให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้มีแนวการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สารการเรียนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนาทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตามมาตรฐานของหลักสูตรและสอดคล้องกับหลักการที่ประกาศไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงแต่งตั้งคณะทำงานยกร่างหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนา โดยมีองค์ประกอบและหน้าที่ ดังนี้

๑. พระราชวรมนู	ที่ปรึกษา
๒. พระราชวัชรภรณ์	ที่ปรึกษา
ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๓	
๓. พระครูสุนทรพิมลศีล	ที่ปรึกษา
ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๕	
๔. พระครูปริยัติวิราภรณ์	ที่ปรึกษา
ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๙	
๕. พระครูสุวรรณสรานุกิจ	ที่ปรึกษา
ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๐	
๖. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	ที่ปรึกษา
๗. รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
(นายชยพล พงษ์สีดา)	ประธานคณะทำงาน
๘. ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนศึกษา	รองประธานคณะทำงาน

๙. พระมหาอินสอน คุณวุฒิโธ	คณะทำงาน
๑๐. พระมหาสมเกียรติ สิริอรุโณ	คณะทำงาน
๑๑. พระมหาธีรวัฒน์ ธีรวิฑฒนเมธี, ดร.	คณะทำงาน
๑๒. พระปลัดณรงค์ธรรม กตธมโม	คณะทำงาน
/๑๓. นายบุญเชิด...	
๑๓. นายบุญเชิด กิตติธรากร	คณะทำงาน
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนนทบุรี	
๑๔. นายประดัด โพธิกาญจนวัตร	คณะทำงาน
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสมุทรสงคราม	
๑๕. ผู้อำนวยการกลุ่มการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม บาลี	คณะทำงาน
๑๖. ผู้อำนวยการกลุ่มการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	คณะทำงานและเลขานุการ
๑๗. นางพรเพ็ญ กิตติธรากร	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๘. นายเดชา ละลีย์	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๙. นายเกรียงไกร ทองแจ้น	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. นายชำนาญศิลป์ ก้อนแสนไชย	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๑. นายวัฒนา ขำทอง	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะทำงานฯ มีหน้าที่ประชุมพิจารณาศึกษาวิเคราะห์ จัดทำร่างหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มสารการเรียนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนา ให้สอดคล้องกับบริบทของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และดำเนินการจัดพิมพ์หลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มสารการเรียนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนา เผยแพร่แก่ผู้เกี่ยวข้องให้แล้วเสร็จในปีการศึกษา ๒๕๕๘

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘

(นายพนม ศรีศิลป์)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ